

argus

11e jaargang nr 1 maart 1986
kwartaaltijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer

SKF-ganzenactie
Verwilde katten
Eksters
Jacht- en vogelwet
De rotganzenzaak

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaalijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, Postbus 76, 1243 ZH 's-Graveland.

Argus is gratis voor donateurs, die minstens f 20,- per jaar betalen. Abonnementsprijs f 20,- per jaar. Losse nummers f 5,-.

Redaktie

Reinier Akkermans, Peter Bos, Lodi Nauta, Wim Ruitenbeek, Bas van den Toren.

Vormgeving

Walter Lentjes.

Vaste Medewerkers

Ineke van den Abeele, Hans Brouwer, Remco Daalder, Pieter Elbers, Ene Fimmen, Rob Musters, Gerrit van Weess.

Expedië

Jeanine Haarbrink, Frank van de Heuvel.

Druk

Brouwer Offset BV, Utrecht

Redaktieadres

Schout Roffaertstraat 162, 6042 VZ Roermond, telefoon 04750-24281.

Adreswijzigingen opgeven aan

J. Webbink, Nassaustraat 25, 3921 BE Elst (U).

Doelstelling

De Stichting Kritisch Faunabeheer is een landelijke organisatie. Het doel is een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer. De SKF tracht haar doel te bereiken door het verbeteren van wetten, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het kenbaar maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur

R. W. Akkermans, R. Boeve-Bant, M. Brunt, W. L. Jansen, E. Knegtering, H. Niesen, H. Pluijmakers, G. van de Sande, R. Stockmann, H. E. van de Veen, J. Webbink.

Sekretariaat

R. Boeve-Bant, Postbus 76, 1243 ZH 's-Graveland, telefoon 02945-1319. Bij geen gehoor: 08373-16879 of 030-731176.

Penningmeester

G. van de Sande, Baandervrouwenlaan 135, 5282 TL Boxtel, telefoon 04116-78446, postgiro 3522188.

Regiogroepen

SKF afdeling Limburg, Postbus 27, 6114 ZG Susteren, telefoon 04499-2848. SKF afdeling Groningen, Postbus 41146, 9701 CC Groningen, telefoon 050-128022.

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de SKF knipselkrant. Deze knipselkrant is een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeheer samengesteld door de SKF. Abonneren door overmaking van f 15,- per jaar op rekening van penningmeester SKF te Boxtel, giro 3522188 onder vermelding „knipselkrant”.

Voor het verzamelen van de knipsels vragen wij uw medewerking door ons de artikelen over jacht en faunabeheer uit uw krant te sturen. Knipsels sturen naar: SKF Knipselarchief, Schout Roffaertstraat 162, 6042 VZ Roermond.

Inhoud Argus 1986/1

Bereikt. 2

De SKF heeft de AROB procedure tegen de afgifte van de afschotvergunningen voor rotganzen gewonnen.

W.L. Jansen: Het blijft een beestenboel. 3

De huidige minister van landbouw en visserij streeft duidelijk niet naar een afstemming van de vier faunawetten op elkaar. Gunstiger is de ontwikkeling op het hengelsportfront: het aantal vissen daalt snel. En over hengelaars gesproken: mag men het lijden van een vis afwegen tegen het eigen genot?

A.J. Dijkzen: Zijn er (te) veel eksters? 5

Onder invloed van menselijk activiteiten verandert de samenstelling van de Nederlandse avifauna. Sommige soorten nemen in aantal af, andere toe. Over de toename van de ekster zijn veel natuurminnaars niet te spreken. Echter hun angst voor de zangvogeltjes is niet in overeenstemming met de cijfers.

H.H. Niesen; wijziging Jacht- en Vogelwet. 7

De nieuwe Vogelwet en de komende wijziging van de Jachtwet brengen niet de door natuurbeschermers zo gewenste verbeteringen. Geen opruiming van lokvogels, kooivogels of valkerij. Hier en daar is de boel technisch wat bijgeschaafd.

B. van den Toren; SKF sportvisdag. 9

De discussiedag van de SKF, over de effecten van het sportvissen op natuur en vis, is een eerste aanzet gebleken naar de bewustwording van de natuurbescherming voor de onderwaterfauna.

P. Bos: Als de kat gaat zwerven. 11

Met als basis een huisgezinnetje zwerft menig huiskat door de natuur. Sommigen blijven aan een huis gebonden, maar anderen verwilderen echt. Welke invloed heeft deze predator op de natuur? Is hun vogeltjeseterij werkelijk schadelijk?

SKF ganzenaktie. 14

Een verslag van onze geslaagde ganzenaktie nabij Kampen en het kort geding in Amsterdam. In tegenstelling tot wat de jagers wilden, is de uitspraak een steun in de rug voor de SKF. Bovendien weet nu heel Nederland van de hoed en de rand van de ganzejacht. Ook afgedrukt: de tekst van het vonnis.

Kort nieuws. 17

Wederom een skala aan nieuwtjes en mededelingen over de inheemse fauna.

R. Musters; Uit 't Hart. 21

In deze rubriek een interview met de kunstenaar Frans Bijvank. Al jaren is deze natuurbeschermers de schrik van de Twentse jagers. Zijn cartoons treffen hen diep in het hart. Ook dit jaar staan zijn tekeningen weer in Argus.

Regionieuws. 22**B. van den Toren; SKF jubileumvergadering. 23**

Op de jaarvergadering stonden twee akties centraal: de oprichting van het SKF-monument en de eerste steenlegging voor het derde wildviadukt op de Veluwe.

I. van den Abeele & B. van den Toren; Beter weten. 24

BEREIKT!

Uitspraak Raad van State: Afschotvergunningen rotganzen onjuist

Op 30 maart 1982 heeft de SKF een AROB procedure aangespannen tegen de Minister van Landbouw en Visserij inzake de afgifte van afschotvergunningen voor rotganzen ter bestrijding en voorkoming van landbouwschade op Terschelling. De SKF voerde aan dat afschot niet effectief was en dat er betere methoden zijn (zie Argus 85/2), maar bovenal, dat deze vergunningen strijdig zijn met de EG-Vogelrichtlijn. Bijna vier jaar later, op 6

Foto Fred Hess

maart 1986 heeft de Raad van State uitspraak gedaan en de SKF in het gelijk gesteld.

De afgifte van vergunningen van rotganzen op grond van artikel 53 van de

vervolg op pag. 4

Naar een moreel en wetenschappelijk faunabeheer

Het blijft een beestenboel

W.L. Jansen

Een vernieuwde Jachtwet

Aan de politieke horizon rijst eindelijk het voorontwerp van de wijziging van de Jachtwet op. Het ontwerp van de vernieuwde Vogelwet ligt al vele maanden bij de Tweede Kamer. Hoewel de in 1977 aangenomen motie Beekman de afstelling van de faunawetten op elkaar beoogt, komt de wijziging van de Jachtwet vele ronden later. Van de herzieningen van de Natuurbeschermingswet en de Visserijwet, die daar ook bij horen, is zelfs achter de kim nog geen schijnseltje te zien. Wel ziet het er naar uit, dat de Tweede Kamer de ontwerpen voor Vogel- en Jachtwet samen zal behandelen, maar de rest blijft er buiten. Erg nabij is die behandeling overigens nog niet, want de Jachtwetwijziging verkeert nog slechts in het stadium van voorontwerp. Na de discussie in de Jachtraad en de

Natuurbeschermingsraad gaat het voorstel terug naar de minister. Vervolgens moet het naar de Raad van State, weer retour naar de minister en dan pas, al dan niet aangepast aan allerlei opmerkingen, naar de Tweede Kamer. Deze gang duurt op zijn minst nog verscheidene maanden.

Het oude ministerie van CRM was indertijd veel opener met het voorontwerp van de Vogelwet dan het huidige ministerie van Landbouw en Visserij met de jachtwetwijziging. CRM stuurde het voorontwerp van de Vogelwet indertijd aan vele natuurbeschermingsorganisaties. Braks is alleen geïnteresseerd in de mening van de beide officiële raden. Ongetwijfeld zal hij ook van de SKF ongevraagd de nodige kritiek te horen krijgen. Een interessant punt is, dat het voorontwerp niet meer omschrijft welke

soorten tot „het wild“ behoren. De minister houdt dit uit de wet en wil ze middels een Algemene Maatregel van Bestuur aanwijzen. Het zal ons benieuwen of de Tweede Kamer daar vertrouwen in heeft. Wij zeker niet gezien de criteria, die hij zich voorstelt bij aanwijzing te hanteren, zoals onder andere de wens van jagers een bepaalde soort te bejagen. Zulke criteria zijn natuurlijk lariekoek.

Het duurt nog vele maanden voor het definitieve ontwerp klaar is en in die tussentijd wordt in mei een nieuwe Tweede Kamer gekozen. Let dus goed op wat de politieke partijen in programma's hebben staan, wat er vier jaar geleden in stond en wat zij er mee gedaan hebben. Het is in het belang van onze fauna!

Hengelen uit de mode?

Volgens de detailhandel in hengelsportartikelen – en die kunnen het weten – is vorig jaar een omzetsdaling van 20% in hengelsportartikelen ondervonden. Het aantal hengelaars is sinds het begin van de jaren tachtig teruggelopen van 1½ miljoen tot 900.000 en in twee jaar tijd liep het aantal verkochte viskaarten terug van 930.000 tot 700.000 in 1985. Heel

naar voor de hengelandel, maar vermoedelijk goed voor een natuurlijker visstandbeheer. Hoe zou het zo komen? Volgens de handel komt het niet alleen door de slechte zomer van 1985, maar ook door het afschaffen van de gesloten tijd, hoe vreemd dat ook lijkt. De 1 juni-psychose met alle publiciteit in de media en de jaarlijkse sensationele acties

om het hengelseizoen een paar dagen eerder te laten beginnen, zijn voorbij en dat zweept minder mensen op een vis een haak in bek of darm te slaan. Kritisch Faunabeheer weet ook drommels goed wat publiciteit vermag, maar soms wekken de gesuggereerde effecten toch verbazing. Zou het niet gewoon zo zijn, dat het langzamerhand tot de mensen begint door te dringen wat een vis aan de haak ondergaat en lijdt. Laten we het maar op dit laatste houden.

Mollenbestrijding

Het is al weer enige tijd geleden, dat het Ministerie van Landbouw en Visserij een nieuw middel om mollen te doden propageerde (zie Argus 84/3). U weet wel, mollen, dat zijn van die zwarte onderaardse dieren, die vroeger met de egel en de kikker als nuttig werden beschouwd en toen zelfs beschermd werden door de Mollen-, Egels- en Kikvorschenwet (1917). Later zijn de kikkers en egels in de Natuurbeschermingswet terecht gekomen en is de mol tot schadelijk wezen verklaard, dat met allerlei mogelijke klemmen om het leven gebracht dient te worden. Het nieuwste middel daarvoor was een soort tablet van fosfine. Als deze tabletten met vocht (water) in aanraking komen, ontstaat er fosforgas. Dit gas verspreidt zich, als alles goed gaat, onder de grond in de gangen van de mol en wordt door de dieren ingeademd. Ondanks alle reclame en aanprijzingen blijkt een snelle en pijnloze dood niet verzekerd. Fosforgas geeft allerlei verbrandingsverschijnselen, vooral in de longen. Evenmin is de invloed van het gifgas op de verdere bodemfauna bekend. De SKF heeft de minister destijds in een brief om nadere

Winteridylle

inlichtingen gevraagd, maar hij kon er ook niets zinnigs over zeggen.

Thans blijkt, dat het losforgas ook schadelijk is voor boeren en mollenbestrijders. Het is nogal moeilijk te vermijden, dat ze bij het werken met de fosfor-tabletten in contact komen met het gas

(huid, longen). Verschillende personen hebben zich hiervoor onder doktersbehandeling moeten stellen. De Voedingsbond FNV en de Stichting Natuur en Milieu dringen daarom aan op een verbod van deze tabletten. Over de invloed op al die andere wezens in de grond is nog

steeds niets bekend. Die hebben geen vakbond, die voor hun gezondheid en leven opkomt en politieke invloed uitoefent. Waar blijft een goede wet op het dierenwelzijn? Ook voor andere dieren dan varkens en kippen?

Kraaienlegenden

In Argus 85/1 citeerde ik een uitspraak van jhr. Steengracht van Oostkapelle, de voorzitter van de Wildschadecommissie Utrecht. Deze man beweerde glas-hard, dat de weidevogels niet achteruitgaan door de intensieve graslandcultuur (ontwatering, vroeg maaien en weiden), maar door de kraaien. De SKF konstateerde toen een gebrek aan kennis van de biologie bij de leden van die wildschadecommissies. Door een Gronings onderzoek (Gerritse, B., & W. de Vries, 1985. Boer en beheer; onderzoek naar integratie van natuur en land-

schap. Stichting Milieufederatie Groningen) is ons gelijk weer eens bevestigd. Zij onderzochten de klachten van beheersboeren, die - weliswaar tegen betaling - van alles doen om de weidevogels op hun grond in stand te houden, dat hun goede zorgen teniet werden gedaan doordat de zwarte kraaien alle jonge weidevogels en eieren opraten. Zorgvuldige waarnemingen toonden aan, dat de kraaien wel op de weidevogels predeerden, maar vrijwel geen nadelige invloed op het broedsucces hadden. Wel werden de kraaien aangetrok-

ken door grote hoeveelheden organische mest, nestbeschermers en nestmarkeringen. Bovendien wordt het predatiesucces bevorderd door veldwerkzaamheden, die de weidevogels van hun nest jagen. Ingrijpen op de kraaienstand had dus geen zin. Het is altijd leuk om gelijk te krijgen, maar het zou nog leuker zijn als de wildschadecommissies en de landbouwvoorlichtingsdiensten hun kennis van de natuurlijke historie eens bijwerkten.

De persoonlijke afweging

Een van de plezierhengelaars op ons hengelsymposium verdedigde zijn hobby door te stellen, dat het hem vrijstond het lijden en de verstikkingsdood, die hij de vissen al hengeland aandeed, wegen tegen het genoegen dat het hengelen hem bezorgde. Je hoort dit soort redeneringen vaker. Ook jagers komen vaak met de stelling, dat het doden van dieren voor plezier alleen hun aangaat en dat het hun vrijstaat hun geweten daarover te raadplegen. Niemand heeft er verder iets mee te maken en zeker niet Kritisch Faunabeheer. Over ethische en morele bezwaren kon men niet discussiëren. Iedereen moet dat voor zichzelf weten, zeggen ze.

Het buiten de discussie stellen van de ethiek is natuurlijk een schijnargument. Er zijn talloze konfliktsituaties te bedenken, die evenzeer op ethische overwegingen berusten, maar toch niet worden overgelaten aan de beslissingen van een individu. Men denke bijvoorbeeld

aan de discussie in de volksvertegenwoordiging over abortus en euthanasie. Ook dit zijn ethische kwesties, maar algemeen wordt de noodzaak erkend, dat de wet op deze gebieden normen moet stellen. Waarom zou het lijden en de dood van dieren, die zichzelf niet kunnen verdedigen, niet evenzo bij de wet te regelen zijn? Het algemene oordeel van de bevolking en zijn vertegenwoordigers maakt uit hoever men mag gaan en waar de gemeenschap regelend optreedt. De discussieleidster op ons symposium, mevrouw Annemarie Grewel had een goed voorbeeld bij de hand toen de plezierhengelaar zijn persoonlijke afweging poneerde. Zij vroeg of iemand, die een niet door zijn huisdier gehinderde vakantie wenste, dit ook mocht afwegen tegen het vastbinden van zijn hond aan een boom in het bos en daarna hard weggrijden. Hetzelfde kan men zich afvragen bij andere vormen van dierenmishandeling. Ook bij menselijk hande-

len als diefstal (jouw geld is mijn pils) of moord (jouw dood is mijn grietje) gelden dit soort afwegingen. Mozes kondigde ze af in de Tien Geboden en er staan er vele in het Wetboek van Strafrecht. Ook op het gebied van de dierenbescherming komen ze voor en zijn algemeen aanvaard. De trekhond en de aan een korte ketting gebonden hofhond zijn allang niet meer onderworpen aan de persoonlijke afwegingen van hun eigenaar.

Dat het welzijn van wild en vissen nog niet op een behoorlijke manier geregeld is, is een gevolg van het achterlopen van onze wetgeving bij algemeen gevoelde opvattingen over dierenrecht. Het slappe dierenwelzijnswetsontwerp van staatssecretaris Ploeg is in behandeling met als concurrent het veel betere ontwerp van mr. Dirk Boon. Het zal ons benieuwen waar de kamer voor kiest. Als er een referendum hierover in Nederland zou komen, was het geen vraag.

vervolg van pag. 2

Jachtwet is niet in overeenstemming met de EG-Vogelrichtlijn en derhalve is de Minister niet bevoegd deze vergunningen te verlenen, aldus de Raad van State (no: A-1.0511 (1982)41-70). De bewuste vergunning uit 1982 is door de Raad van State vernietigd. Inmiddels is die vergunning al lang verlopen en in de tussentijd zijn vele nieuwe vergunningen afgegeven voor Terschelling (Sinds 1984 ook voor Texel). Toch is deze uitspraak erg belangrijk. Het betekent dat wanneer het Ministerie van Landbouw en Visserij in 1986 opnieuw afschotvergunningen voor rotganzen afgeeft, deze onmiddellijk voor vernietiging bij de Raad van State kunnen worden voorgedragen.

Als argument voor haar beslissing oordeelde de Raad van State het navolgende. Op grond van artikel 7 van

de EG-Vogelrichtlijn is het jagen op rotganzen verboden. Artikel 9 van die richtlijn regelt een aantal uitzonderingen op dit verbod. Zo mag, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, afschot worden toegestaan ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, bossen, visserij en wateren. De afgifte van vergunningen op grond van artikel 53 van de Jachtwet voldoet niet aan de uitzonderingsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Vogelrichtlijn, omdat artikel 53 veel ruimer gesteld is en derhalve niet gezien kan worden als een invulling van de EG-Vogelrichtlijn. Daardoor heeft de minister van Landbouw en Visserij geen bevoegdheid afschotvergunningen voor rotganzen af te geven.

Zo lang de huidige jachtwet ongewijzigd van kracht blijft, is de rotgans in Nederland veilig. Echter de

komende wijziging van de Jachtwet behelst ook een aanpassing van artikel 53 aan de Vogelrichtlijn (misschien nu zelfs nog iets meer), waardoor de mogelijkheid tot het afschieten van rotganzen misschien wordt heropend. De hele procedure begint dan opnieuw. Nu moeten de Terschellinger ganzenjagers hun geweren opbergen en mogen ze dit voorjaar niet op rotganzen jagen. Wellicht dat het ministerie in de tussentijd voor de boeren op Texel en Terschelling (en de rotgans) een andere bevredigende oplossing bedenkt, zodat de kwestie straks niet eens meer speelt.

Eindelijk is het automatische afschotmechanisme van de „vergunningenboer” op het Ministerie van Landbouw en Visserij eens doorbroken. Een aardig succes voor de SKF. In Argus 86/2 zullen wij nader op deze zaak terug komen.

Zijn er (te) veel eksters?

Adriaan Dijkens

Niet iedereen is even gelukkig met de toename van de aantallen eksters en andere kraaiachtigen. De mening „er zijn er teveel” wordt nogal eens verkondigd.

Onder invloed van menselijke activiteiten zien veel soorten kans in aantal toe te nemen; ook de ekster. Alleen van hem wordt het niet geaksepteed. Toch is nog nooit cijfermatig aangetoond, dat de ekster de achteruitgang van (zang-)vogelsoorten veroorzaakt. De cijfers wijzen eerder aan, dat het niet alleen goed gaat met de ekster, maar ook met vele door hem „bedreigde” soorten.

Vogelaars op pad

Een regenrijk en stormachtig weekend op een waddeneiland. Het groepje vogelaars treft het niet, maar trekt er toch – met auto's – op uit om nog wat vogels te observeren. Eerst de polder in om ganzen te zoeken. Sinds nu al weer tientallen jaren geleden grauwe ganzen met vleugelbeschadigingen werden uitgezet in de hoop dat ze gingen broeden, heeft zich een steeds grotere groep echt wilde soortgenoten op het eiland gevestigd, en is er een vaste wintergroep. Tussen de tientallen „grauwen” ontdekken de waarnemers ondanks de beregende en beslagen raampjes nog een sneeuwgangs en een indische gans. Geen Amerikaanse en Aziatische dwaalgasten, maar ontsnapte dieren uit een waterwildkollectie, wellicht. Enkele merkwaardige licht gekleurde grauwe ganzen wijzen er op dat de plaatselijke broedpopulatie zich af en toe vermengt met „boerengansen”.

Op weg naar de plaats waar zich de rietganzen zouden moeten ophouden, zien in ieder geval de chauffeurs een doodgereden haas (of was het een konijn?) op de weg liggen. Een zilvermeeuw met een hangvleugel (ook door verkeer?) scharrelt even verder verfromfaaid door de berm. Een prachtig gezicht al die honderden rietganzen rustend en vretend in de modder van al lang geoogste aardappel- en bietenakkers. Die beesten hebben zich toch maar mooi aangepast aan onze cultuur. Zouden er wel zoveel rietganzen op de wereld zijn als „heel” West-Europa niet in cultuur was gebracht?

Grote groepen echte zilvermeeuwen en zwarte kauwtjes wolven boven de vuilnisbelt als richting strand wordt ingeslagen. Langs de duinvoet probeert een groepje jagers de enkele maanden geleden uitgezette fazanten door een schot hagel weer in bezit te krijgen. Een groepje kieviten en een paniekerige tureluur gaan verschrikt op de wieken als de eerste schoten vallen.

De stormachtige wind maakt het waarnemen boven zee niet eenvoudig maar de vogelaars uit het „binnenland” zijn al blij met de vondst van een alk en een noordse stormvogel. Hoewel blij... Beide dieren zijn met olie besmet en daaraan gestorven. Ook de twee onvolwassen drieteenmeeuwen die voorbij komen hebben een vettig zwarte „oliebuik”.

Ongerepte natuur?

We kunnen er niet omheen, zelfs in de meest

uitgestrekte natuurgebieden in ons land worden we voortdurend gekonfronteerd met de wisselwerking tussen of de beïnvloeding van de mens en de natuur. Het Nederlandse landschap is in steeds sneller tempo, veelal niet eens bewust, door de nijvere mens veranderd. Voor bijna alle vogelsoorten heeft dat gevolgen (gehad). Onze cultuur en welvaart heeft heel veel vogelsoorten benadeeld, sommige zijn er zelfs door verdwenen. Andere echter bood het betere en meer kansen. Natuurbescherming bijvoorbeeld maakte stormmeeuwen, berg- en eidereenden tot gewone Nederlandse vogels. Het creëren van nieuwe biotopen gaf ook verdwenen soorten weer een kans (grauwe gans). Maar er zijn ook soorten die niet door gericht beschermen enorm in aantal zijn toegenomen. En dan denk ik niet alleen aan kraaien en eksters, maar ook aan soorten zoals gierzwaluw en merel; (heel) vroeger moeten die best minder talrijk in ons land zijn geweest!

De laatste jaren is er verscheidene malen aandacht besteed aan het feit dat ons „nieuwe” landschap ook verschuivingen in de vogelwereld met zich meebrengt. „Nederland krijgt de vogels die het verdient”, schreef Ouweneel (1984) in het tijdschrift *Vogels*. En in het stukje „De zwart-wit revolutie” over de toegenomen aantallen kraaien en meeuwen in ons „welvaartslandschap”, besluit Fred Koning (1986) met: „We zullen moeten leren genieten van wat deze vogelgemeenschappen ons bieden”.

Niet overtuigd

Nog lang niet iedereen (ook niet alle natuurbeschermers of vogelaars) is er van overtuigd dat we niets moeten en kunnen doen aan de veranderde samenstelling van de vogelbevolking in ons land, met name aan kraaien en eksters. Ze „stelen” immers eieren en jongen van andere vogels en daardoor komen er steeds minder (of zouden er minder kunnen komen). Met name de ekster lijkt de laatste jaren in sommige delen van het land nog steeds in aantal toe te nemen. Niet zelden ziet men in een koud winterlandschap hoofdzakelijk eksters paars- of groepsgewijs rondstruinen. Dat brengt sommigen weer aan het twijfelen. Hoeveel eksters zijn er? En zijn er niet teveel?

Er wordt de laatste jaren steeds meer geïnventariseerd en met name ook broedvogels, maar tellingen over echt langere perioden zijn er niet veel. Twee voorbeelden van

Ook van een groepje eksters kan men genieten. (Foto Pieter Elbers)

mooi afgeronde gebieden (waddeneilanden) wil ik hier onder de aandacht brengen.

Texel

In de eerste plaats gegevens van onze eigen tellingen op Texel. In de jaren 1964 en 1965 werden op het eiland niet meer dan 29 broedparen geteld, in 1974 waren dat er 142, maar in 1984 al ongeveer 352. Ruim 12 maal zoveel in 20 jaar. Ongetwijfeld zullen die honderden eksters in het voorjaar heel wat nestjes van zangvogels tegen komen en de inhoud oppeuzelen. De vraag is echter of het procentueel wel zo veel is en of het wel echt erg is. Diverse voedselonderzoeken wezen uit dat het aandeel jonge vogels in ekstermagen bijzonder klein is (Denneman, 1981). Onderzoek bij enkele vogelsoorten (onder andere tureluur) heeft bovendien uitgewezen dat beïnvloeding van het broedsukses niet automatisch betekent dat het de stand van die soort ook beïnvloedt. Die stand kan ook geregeld worden door factoren, die pas na het uitvliegen van de jongen optreden. Kortom het gaat er niet om hoeveel nestjes (wij zien) uitvliegen, maar hoeveel broedparen er volgend jaar terugkomen.

Als we nu weer terugkeren naar Texel kunnen we melden dat wat dat betreft het wel goed zit: er zijn niet alleen meer eksters dan ooit tevoren, maar ook meer (andere) zangvogels. Met reeksen van cijfers kunnen we dat staven, maar daar zullen we u niet mee vermoeien. Eén voorbeeld van een soort die vooral in het voorjaar sterk door de ekster gepredeerd wordt en één waarbij dat minder duidelijk is (maar waarschijnlijk wel gebeurt). In de eerste plaats de merel: in 1963 240 paren, in 1974 tenminste 845. De

Het gaat goed met de ekster, maar ook met vele door hem „bedreigde” soorten. (Foto Henk Harmsen)

tweede soort is de groenling: in 1962 15 paren en in 1974 210.

Natuurlijk zijn er ook zangvogelsoorten, die in aantal achteruit gaan. Het is echter moeilijk te begrijpen hoe de ekster bijvoorbeeld schuld zou kunnen hebben aan de lagere aantal graspiepers in de duinen, terwijl de bijna naast de graspiepers broedende boompiepers in aantal toenemen. Ongetwijfeld zijn hier andere factoren in het spel. Evenzo kunnen we voorbeelden noemen bij weidevogels en eenden. De afname van kempfaan en grutto tegenover de toename van Kievit en scholekster, of slobend en zomertaling tegenover kuif- en krakeend, die in aantal toenemen.

Terschelling

Een ander voorbeeld van de sterke toename van eksters en vooral kraaien vinden we in de voortreffelijke avifauna van Terschelling (Zwart, 1985). In het begin van deze eeuw waren er op het eiland niet meer dan een tiental broedparen „kraaiachtigen”. In 1980 lag dat aantal op 145-165. Nog niet echt spectaculair dus en zeker niet bij de ekster die van géén naar 12 steeg, maar dat komt nog wel.

Naast deze „zwarte revolutie” was er in genoemd tijdperk eveneens een ware explosie van meeuwen. Van naar schatting wellicht 500 paren naar 45.000 paren. Verder stegen de roofvogels (die pakken ook heel wat (zang)vogels) van maximaal 10 naar 31

paren.

Ingrepen van de mens op natuur en landschap waren grotendeels de oorzaak van deze enorme toename van soorten die (soms, wat de meeuwen betreft) als predatoren te boek staan. Maar dankzij die ingrepen en ondanks die predatoren steeg in dezelfde periode het aantal broedvogelsoorten ook van 42 naar 120! De als „predatie-gevoelige” soort te boek staande eidereend ging van géén naar 1350 paren.

Geen bewijs

Eksters staan de laatste jaren duidelijk in de belangstelling en er wordt veel aan deze soort bestudeerd, niet zuiver en alleen om onze kennis over deze vogels uit te breiden, maar ook omdat ze vanwege hun aantallen en voedselkeuze ter discussie staan.

Is het niet merkwaardig dat zonder dat ooit in een gedegen onderzoek is aangetoond, dat eksters andere (vogel)soorten blijvend negatief beïnvloeden, toch op de lijst van „schadelijke” of „overige” soorten staan? In deze tijd zou je toch mogen verwachten dat zo iets eerst moet worden aangetoond, voordat het wettelijk wordt bevestigd?

Ondertussen wijzen langdurige inventarisaties van aantallen eksters en zangvogels zeker niet in de richting van negatieve invloeden veroorzaakt door de ekster. ■

Literatuur

- Denneman, W.D., 1981. De ekster: een bedreiging voor de broedvogelstand? *Argus* 6(4):22-23.
 Dijkse, L.J., 1985. De broedvogelstand van zwarte kraai en ekster op Texel. *De Graspieper* 5(4):123-125.
 Dijkse, A.J. en L.J. Dijkse, 1977. Texel vogeleiland. Zutphen.
 Koning, F.J. 1986. De zwart-wit revolutie. *Vogels* 6(31):20-21
 Ouweneel, G.L., 1984. Nederland krijgt de vogels die het verdient. *Vogels* 4(21):92-95.
 Zwart, Freek., 1985. De broedvogels van Terschelling. Assen.

Wel anders, maar niets principieels

Wijziging Jacht- en Vogelwet

Harm Niesen

Vanaf het prille begin van haar ontstaan heeft de SKF zich bezig gehouden met de wetgeving op het gebied van de fauna. Na meer dan tien jaar moeten we konkluderen, dat onze gedachten weliswaar in steeds bredere kring worden geaksepteerd, maar dat er op het gebied van de wetgeving niet de minste vooruitgang valt te bespeuren. Dat geldt voor de Vogelwet, waar nu al meer dan tien jaar aan gesleuteld wordt, en voor de Jachtwet die eveneens binnenkort weer veranderd wordt.

Geen afstemming

Iemand zou op de gedachte kunnen komen, dat de ophanden zijnde wijziging van beide wetten geen toeval is, maar een uitloeijsel van de roemruchte Motie Beekmans. Hij komt bedrogen uit; er wordt geen poging gedaan om te komen tot één integrale wet op het gebied van flora en fauna. Alleen op het punt van de schadebestrijding worden beide wetten beter op elkaar afgestemd, maar deze wetstechnische aanpassing houdt geen enkele garantie voor een betere bescherming in.

Men zou op z'n minst mogen verwachten, dat de nieuwe wetten straks voldoen aan de richtlijnen van de EG. Dat wordt officieel ook genoemd als belangrijke reden voor de wijzigingen. Des te merkwaardiger is het dan te moeten konstateren, dat de EG-Vogelrichtlijn eisen stelt, die in een aantal opzichten veel verder gaan dan de nieuwe wetten.

De Vogelwet

De huidige Vogelwet is op de kop af een halve eeuw oud en in die tijd is er nogal wat veranderd. Toen waren er in de eerste plaats maatregelen nodig om vogels tegen directe aanslagen op hun leven of vrijheid te beschermen. Natuurlijk bestaat deze noodzaak nog steeds, maar minstens zo belangrijk zijn de onopzettelijke bedreigingen voor vogels. Velen daarvan, zoals het verkeer, visnetten, olieverontreiniging, landbouwmachines, enzovoorts eisen direkt hun tol. De ernstigste bedreiging voor veel soorten is nu ongetwijfeld de aantasting van hun leefmilieu. Intensivering van de landbouw, verstedelijking, sterk toegenomen recreatie en dergelijke vernietigen in hoog tempo de leefgebieden, waarvan de vogels deel uitmaken. Iemand heeft wel eens opgemerkt dat als we op deze manier doorgaan met de bescherming van het milieu, er over 100 jaar waarschijnlijk niets meer te beschermen over is. In ieder geval moet er voor gewaakt worden dat we tegen die tijd niet nog slechts met een aantal „eilandjes” van streng beschermde reservaten zitten, temidden van een ekologische woestijn waarin mensen en wat „kultuur” -volgers leven. Op den duur hebben zulke reservaten ook geen levensvatbaarheid.

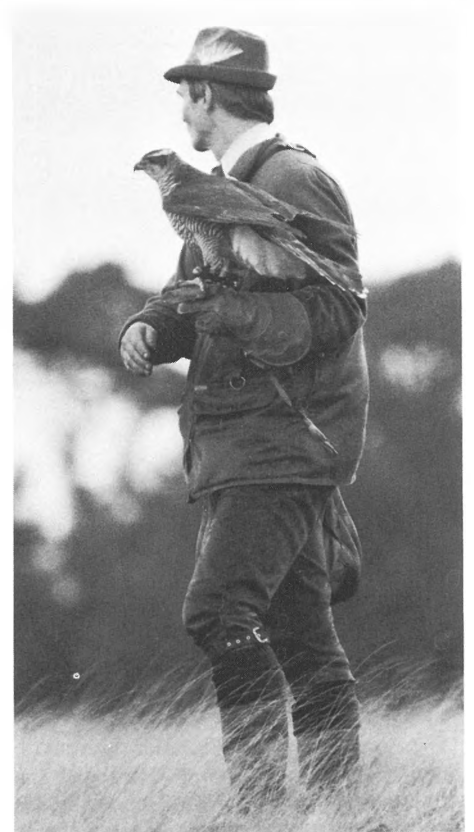
De tekst van de nieuwe wet gaat aan deze bedreigingen voorbij. De Memorie van Toelichting noemt het probleem, maar gaat er verder niet op in. Meer dan tot nog toe het geval is, zullen de economische belangen

moeten wijken voor natuurbeschermings belangen, maar die moed konden de samenstellers van dit wetsontwerp niet opbrengen. Internationale overeenkomsten verplichten wel tot het beschermen van vogels en hun bedreigde leefgebieden. Tot nog toe heeft Nederland niet meer gedaan dan al bestaande reservaten onder de werking van de internationale overeenkomsten brengen. Het ontbreken van een wettelijk kader voor een betere bescherming van kwetsbare soorten en biotopen is een van de grootste gemiste kansen in deze wet.

Natuurlijk zijn er ook lichtpuntjes. Zo wordt straks het verontrusten van sommige soorten of groepen vogels strafbaar. Hierbij wordt vooral gedacht aan foeragerende en ruiende trekvogels. Ook bewoonde nesten zijn beschermd tegen direkte verstoring, echter niet tegen allerlei beheersmaatregelen als maaien en rietbranden. Voor sommige in kolonies broedende soorten zou een bescherming van het broedgebied gedurende het hele jaar op zijn plaats zijn. Deze twee uitzonderingen op de bescherming worden in artikel 11 van de nieuwe wet nog wat aangedikt: ten behoeve van uitvoering van openbare werken en onderhoud of andere bedrijfsmatige werkzaamheden is verstoring toch weer toegestaan. Kortom, de economische belangen prevaleren weer. Maar het kan nog veel erger, in hetzelfde artikel wordt ook voor de jacht een uitzondering gemaakt! Als enige van alle vormen van recreatie is het dus aan de jagers toegestaan beschermde en broedende vogels te verjagen.

Het houden van beschermde vogels in gevangenschap is een oud probleem, dat in de nieuwe wet niet opgelost zal worden. Het houden van kooivogels blijft mogelijk en een „waterdicht” registratiesysteem met gesloten pootringen moet de mogelijkheid van wildvang uitsluiten. De praktijk zal anders leren. Alleen een verbod kan de illegale vangst van zangvogels op den duur doen ophouden.

Hetzelfde geldt voor een nieuw probleem. Bij de Jachtwet komt de overheveling van vogelsoorten van de ene naar de andere wet nog ter sprake. Daardoor ontstaat een categorie van eenden, ganzen en hoenderachtigen, die onder de Vogelwet niet meer in gevangenschap gehouden mogen worden. Dat wil zeggen, zo zou het moeten zijn, maar in het wetsontwerp wordt voor deze soorten onmiddellijk een uitzonderingsbepaling in het leven geroepen, de

Er komt zelfs een speciaal examen voor valkeniers in plaats van afschaffing wat de natuurbescherming graag zou zien. (Foto Paul Lodewijkx)

zogenaamde siervogels.

Zoals voor alle onder de Vogelwet vallende soorten zou moeten gelden, dient ook het gebruik van havik en slechtvalk als jachtvogel te worden afgeschaft. Het illegaal uithorsten en vangen, in en buiten ons land, van deze statussymbolen wordt in de nieuwe wet echter niet echt bestreden. Het blijft mogelijk vergunningen tot het vangen van deze roofvogels te verlenen. Er is alleen sprake van een wat strenger registratie- en examenstelsel.

Een ander heet hangijzer is het rapen van kievitseieren. Al jaren en inmiddels met steun van de EG strijden wij tegen deze vorm van exploitatie. De manier waarop dat in ons land gebeurt is zonder enige mogelijkheid tot uitvluchten door de EG-Vogelrichtlijn verboden. Toch wil de nieuwe wet slechts de handel in kievitseieren verbieden. Het is duidelijk dat ook hier weer andere dan de belangen van de kievitprevaleren.

Het prepareren van dode, beschermde vogels is op grond van de huidige wet toegestaan aan enkele tientallen vergunninghouders. Daarnaast bestaan er vele illegale preparateurs en worden ook door de legale preparateurs opzettelijk gedode vogels opgezet, omdat een goede controle op de herkomst vaak niet mogelijk is. Gelukkig gaat het wetsontwerp er vanuit, dat aan deze situatie een einde moet komen. Alleen is de termijn waarop dat moet gebeuren erg lang; men kiest voor een uitsterfsysteem van de preparateursvergunningen, samen met een onmiddellijk ingaand verbod tot het opzetten van populaire en bedreigde soorten uilen en roofvogels. Het zou veel beter zijn als er binnen enkele jaren een einde komt aan het prepareren van beschermde vogels voor

De jacht met lokvogels wordt nog steeds niet verboden. (Foto Fred Hess)

Hoewel strijdig met de EG-Vogelrichtlijn blijft het Kievits-eierenrapen in de nieuwe vogelwet gehandhaafd. (Foto Pieter Elbers)

hobby-doeleinden.

De Jachtwet

De Jachtwet wordt veel minder rigoreus gewijzigd dan de Vogelwet. Hier gaat het vooral om artikelsgewijze aanpassing aan wijzigingen in de Vogelwet en aan internationale verplichtingen. Al onze principiële bezwaren tegen de jacht en alles wat er mee samenhangt blijft onbesproken. Natuurlijk moeten wij proberen van deze gelegenheid gebruik te maken en bij de behandeling in de Tweede Kamer aandringen op, om maar eens een paar dingen te noemen, een verbod op het gebruik van levende lokvogels, een wijziging van artikel 45 waarin de aansprakelijkheid voor schade geregeld wordt, een andere samenstelling en werkwijze van de wildschadecommissies en de Jachtraad, het vogelvrijverklaren van diersoorten.

De belangrijkste wijziging heeft betrekking op het gemakkelijker overhevelen van diersoorten van Vogelwet naar Jachtwet en omgekeerd. Vroeger was daar een wetswijziging voor nodig en gebeurde het dus nooit, wat een alles behalve optimale bescherming tot gevolg heeft gehad van diersoorten waarop al tientallen jaren niet meer gejaagd wordt, maar die nog steeds in de Jachtwet staan. In het voorstel krijgt de minister persoonlijk alle mogelijkheden om bij algemene maatregel van bestuur naar believen met soorten van de ene naar de andere wet te schuiven. Weliswaar moet hij daarover eerst advies inwinnen, maar aan dat advies hoeft hij zich niet te houden en de praktijk bewijst dat hij dat vaak ook niet doet. Een veel betere controle hierop, op z'n minst door de Tweede Kamer, is een absolute voorwaarde voor het vermijden van toestanden, waarbij bij elke regeringswisseling ook de beschermde en bejaagbare vogelsoorten van status veranderen.

De mogelijkheid tot overheveling naar een andere wet maakte het ook noodzakelijk, dat daarvoor criteria werden opgesteld. De Vogelwet geeft in principe aan iedere vogelsoort bescherming. De Jachtwet doet dat niet en maakt de exploitatie van vogels en zoogdieren mogelijk. In feite zouden de-

ze criteria overbodig moeten zijn en zou de jacht op vogels geheel door artikel 9 van de nieuwe Vogelwet geregeld kunnen worden; waaraan dan de opmerking toegevoegd moet worden, dat er geen andere alternatieven zijn om schade te beperken dan middels afschot. In dit artikel wordt alleen in bepaalde gevallen en met speciale vergunning jacht mogelijk gemaakt. Het voorstel tot wijziging van de Jachtwet noemt als redenen om een diersoort wel of niet te bejagen 3 punten:

- de mate van schaarste of bedreiging van een soort
- de mogelijkheid voor jagers om een soort goed te kunnen beschermen en beheren
- de wens van de jagers om een soort te bejagen.

Eindelijk staat het er dus met zoveel woorden, jagers jagen om hun persoonlijke verlangens te bevredigen en de Jachtwet is er om aan deze persoonlijke verlangens onmiddellijk een wettelijke basis te geven. Het tweede criterium zal hoofdzakelijk bedoeld zijn om de jacht een wat menselijker gezicht te geven. In de toelichting wordt zonder bliken of blozen gesteld, dat jachtwetsoorten als korhoen en das zo goed beheerd worden door jagers, dat ze daarom maar in de Jachtwet moeten blijven. Het leidt geen twijfel, dat de kans op een verantwoord beheer van de fauna in ons land voor lange tijd verkeken is, als deze onzinnige voorstellen ooit wet worden.

Volgens de toelichting bestaat het voornemen, de meeste soorten waarop al lange tijd niet meer gejaagd wordt, over te brengen naar de Vogelwet of de Natuurbeschermingswet. Waarom dat met brandgans, rotgans en kleine rietgans niet zou moeten staat nergens en ook een beperking van de jacht op de andere soorten is niet in het geding. Op z'n minst zouden bij deze gelegenheid alle soorten die nooit ergens schade aanrichten uit de Jachtwet gehaald moeten worden. Daarvan gaat alleen de goudplevier naar de Vogelwet.

Ook met de aanpassing aan internationale verdragen is het droevig gesteld. Van een schoontijd in het voorjaar of tijdens strenge

winterse omstandigheden voor het „schadelijk” wild is geen sprake, hoewel de Vogelrichtlijn hiertoe verplicht. De artikelen 53 en 54, waarin de mogelijkheden tot het „bestrijden van belangrijke schade” nog worden verruimd, zijn eveneens in strijd met de richtlijn en behoren te verdwijnen.

Al eerder hebben wij ons uitgesproken tegen het valkeniers- en kooikersbedrijf. In het nieuwe voorstel wil men voor deze categorieën een aangepast jachtexamen verplicht stellen, maar het zal duidelijk zijn, dat daar wat ons betreft geen behoefte aan bestaat. Evenmin trouwens aan de mogelijkheid tot het uitzetten van dieren. In principe zou dit verboden moeten zijn en niet zoals nu wordt voorgesteld, afhankelijk moeten zijn van een expliciet verbod van de minister.

Tot slot moet worden opgemerkt, dat lang niet alles hier aan de orde is geweest. Zo zou er nog wel iets te zeggen zijn geweest over de straf- en controle-maatregelen in de beide wetten en over de wenselijkheid van een faunafonds, dat voorziet in vergoedingen voor schade, die door beschermde vogelsoorten wordt aangericht. Als beide wetten zonder principiële veranderingen door het parlement worden aanvaard, ligt er de komende tientallen jaren voor de Stichting Kritisch Faunabeheer een flinke berg werk en ergernis te wachten. ■

Het begin van een lange discussie SKF sportvisdag

Bas van den Toren

Nederland telt zo'n 1 miljoen sportvissers, waarvan het merendeel niet weet van de negatieve kanten van hun „sport”. Toch zijn deze negatieve kanten er wel degelijk. Om er een paar te noemen: Dierenkwelling, faunavervalsing met regenboogforel of graskarper en de verstoring van vogels langs de waterkant. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Stichting Kritisch Faunabeheer, ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan, op 19 oktober in Hotel Krasnapolsky te Amsterdam, een symposium organiseerde over de gevaren en bedreigingen van het sportvissen voor de natuur.

Op dit symposium gaf een aantal deskundigen spreekbeurten waarin onderwerpen als wetgeving en vis, onderwaterecologie en natuurbescherming aan de orde kwamen. Aansluitend was er, onder leiding van mevrouw Annemarie Grewel, een discussie tussen sprekers en toehoorders.

Opening

In zijn openingsrede stelde SKF voorzitter W.L. Jansen vast, dat de SKF het zelden zo eens is geweest met KNVJ directeur Oosterbaan, die in de Nederlandse Jager van 15 november 1984 schreef: „Waar ligt in vredesnaam het verschil tussen een weidelijk visser en een weidelijk jager?” Dit verschil is inderdaad ver te zoeken, vandaar ook dat SKF de strijd tegen het sportvissen heeft aangeboden. De veelgehoorde stelling dat SKF het niet tegen 1 miljoen sportvissers zou durven opnemen, werd door Jansen van de hand gewezen. „De dag van vandaag bewijst, dat wij deze uitdaging niet uit de weg gaan”, aldus de SKF voorzitter. Vervolgens gaf hij het woord aan dr. Boon, advocaat te Groningen, die landelijke bekendheid geniet door zijn proefschrift en andere publicaties inzake het dierenrecht.

Wetgeving en vis

Op het oog heeft het weinig zin te twifelen aan de toelaatbaarheid van het hengelen. Immers, de Visserijwet met bijbehorende regelingen erkent dat er gehengeld mag worden en schrijft voor welke personen mogen hengelen, welke vistuigen gebruikt mogen worden, wanneer er gehengeld mag worden, welk aas gebruikt mag worden en aan welke minimum maten de diverse vissoorten moeten voldoen om gevangen vissen van die soorten in het bezit te houden. Dat betekent dat de „hoogste” wetgever (Koning, Ministers, en Staten-generaal) zich heeft uitgesproken vóór het hengelen.

Er is echter andere wetgeving die op gespannen voet staat met de betreffende bepalingen uit de Visserijwet. Dat betreft de wetgeving op het terrein van de dierenbescherming, vooral de bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht tegen dierenmishandeling.

Van dierenmishandeling is sprake wanneer het doel dat mensen in de omgang met hun dieren nastreven niet opweegt tegen het lijden (de welzijnsbenadeling) dat bij dieren wordt veroorzaakt. Wie zijn levende kat voor zijn lol, uit nieuwsgierigheid, opensnijdt, is een dierenbeul. Wordt dezelfde handeling verricht door onderzoekers die daarmee de oplossing van het AIDS-vraagstuk vinden, dan is de handeling geoorloofd.

Voor de kat in kwestie zijn de gevolgen identiek.

Waar niet geleden kan worden, kan ook niet sprake zijn van dierenmishandeling. Vroeger dacht men dat vissen, of koudbloedige dieren, niet konden lijden. Nieuwe wetenschappelijke inzichten hebben echter geleerd dat vissen zeer gevoelig zijn en wel degelijk in hun welzijn benadeeld kunnen worden. Daarmee is het probleem over de toelaatbaarheid van het hengelen en het overige vissen groter, althans klemmender, geworden.

Men kan bovendien niet zondermeer spreken over de toelaatbaarheid van het hengelen als zodanig.

Het hengelen is te ontrafelen in vele onderdelen, die stuk voor stuk op hun toelaatbaarheid beoordeeld kunnen worden:

- het gebruik van haak en hengel;
- het gebruik van levend aas;
- het binnenhalen en onthaken van de vis;
- het terugzetten van gevangen vis;
- het bewaren van gevangen vis in leefnet of op het droge;
- het doden van gevangen vis;
- het kweken en uitzetten van vis ten behoeve van de hengelsport.

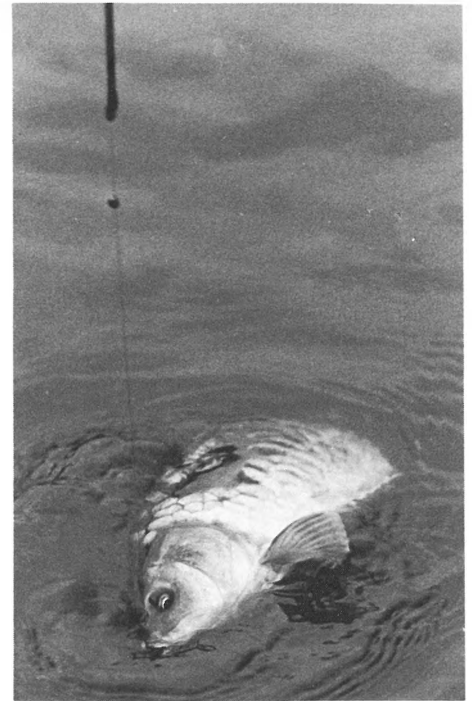
Van al deze aspecten kan beoordeeld worden of in een feitelijke situatie het doel waarmee wordt gehandeld opweegt tegen de schade, die de betrokken vissen onderwinden.

Het ecosysteem „water”

Als volgende spreker kwam aan het woord prof. dr. A.A. de Bont. (emeritus hoogleraar Katholieke Universiteit Leuven)

Hij behandelde het onderwerp „ecosysteem water” vanuit zowel ekologisch als scheikundig oogpunt. Zoals elk ecosysteem, was de strekking van zijn betoog, is water erg kwetsbaar. Gewilde ingrepen van de mens, of maar de gevolgen van menselijke aanwezigheid, horen bij de factoren die ecosystemen uit hun evenwicht kunnen brengen. Hij refereerde in dit verband ondermeer aan de gevolgen van het gebruik van pesticiden.

Ook sportvisserij, meent de Bont, kan een bedreiging zijn voor het ecosysteem water (het uitzetten van vis kan onverkwikkelijke gevolgen hebben). In feite, konkludeerde

Aan de haak geslagen karper. (Foto Fred Hess)

de Bont, verwekt alles verstoring wat de fysische en chemische samenstelling van het water, de bodem en de lucht wijzigt. Dit is ook het geval met elke wijziging in soortensamenstelling van de biocenosen (biocenose levensgemeenschap) en zelfs elke wijziging in de aantallenverhoudingen van de verschillende soorten. Dit laatste wordt veroorzaakt door overbevissing zelfs van één enkele soort, of door het uitzetten van soorten, die in het water van natuur aanwezig zijn. Weder inbrengen van verdwenen soorten staat gelijk met het uitzetten van exoten.

Op de ekologische gevolgen van de sportvisserij ging, als volgende spreker, Frank de Graaf, conservator Artis-Aquarium en voorzitter van de werkgroep vissen van de Commissie Gezondheid en Welzijn Gezelschapsdieren, dieper in.

Ekologische gevolgen van de sportvisserij

Hoewel er, aldus Frank de Graaf, weinig of geen gedegen onderzoek naar is gedaan, vormen de sportvissers in Nederland, een waarschijnlijk zeer belangrijke faktor in de beïnvloeding van de ecologie van onze binnenwateren. Hij onderbouwde dit met een aantal voorbeelden. Van de door de sportvisser teruggezette vis sterft zo'n 9% tot 10% aan opgelopen verwondingen of stress. Helemaal sterft niet al deze vis direct, loopt ziektes als huidschimmel op en verspreidt deze vervolgens in de omgeving. Ook het selectief wegvangen van roofvissen in bepaalde wateren, waardoor het evenwicht tussen predator en prooidier verstoort wordt, is een inbreuk op het evenwicht.

Het uitzetten van karpers, ten behoeve van de hengelaars, is in wezen een aanslag op het milieu genoemd, evenals het uitzetten van regenboogforellen en graskarpers. De problemen die de graskarper, die gebruikt wordt om een teveel aan onderwatervegetatie te bestrijden, veroorzaakt zijn inmiddels vrij algemeen bekend (er wordt een teveel aan vegetatie weggeveten). Frank de

Graaf pleitte, tot besluit, voor een gedegen onderzoek naar de gevolgen van het sportvissen voor het watermilieu.

Als volgende spreker trad Hendrik de Nie, een viskoloog, aan.

Is visstandbeheer ook natuurbescherming?

De Visserijwet gaat er van uit, net als de Jachtwet, dat oogsten uit natuurlijke populaties een buiten discussie staande zaak is. Het door de wet aan de rechthebbende geboden beheer is in de praktijk alleen gericht op de stand van de te vangen vissoorten. Beheer gericht op slechts een beperkt aantal soorten komt het hele ecosysteem niet altijd ten goede. Vaak ontbreekt inzicht in de onderlinge relaties en zijn de gevolgen van beheersmaatregelen onvoorspelbaar, dus riskant. De Natuurbeschermingswet beoogt de bescherming van gehele levensgemeenschappen. Bescherming tegen schadelijke invloeden van buiten af staat voorop en beheersmaatregelen zijn slechts *middel* om schade aan derden tegen te gaan of om te voorkomen dat een element uit de levensgemeenschap, de hele gemeenschap nadeling beïnvloedt.

De Nederlandse Vereniging Van Sportvisserijfederaties (NVVS) heeft (naast punten die goed sporen met natuurbescherming) een aantal beleidspunten die op gespannen voet staan met het streven naar behoud van zo natuurlijk mogelijke levensgemeenschappen:

1. Men streeft naar betere vangstkansen voor de sportvisser. Gekombineerd met het streven naar goede groei van vis en diversiteit, zal men veel eerder overgaan tot het nemen van ingrijpende maatregelen (kunstmatig verhogen of verlagen van de visstand, vergroten van de toegankelijkheid van de waterkant), dan natuurbeschermers zullen doen.

2. Het streven naar optimale autonomie van de hengelsportverenigingen in het stellen van regels over de toegankelijkheid van terreinen, het visrecht en het beheer van de visstand. Dit suggereert dat zij de enigen zijn die deskundig zijn met betrekking tot het functioneren van het ecosysteem in en rondom het water en daarom het recht hebben maatregelen te nemen. Gezien het eigenbelang waar zij voor staan is enig twijfel over het recht op zo'n mandaat op zijn plaats.

3. Het ageren tegen het opnemen van vissoorten in de Natuurbeschermingswet. Zij weigeren in te zien dat soortbescherming, zoals in de Natuurbeschermingswet geformuleerd, slechts als *middel* wordt gehanteerd om te komen tot biotoopbescherming van kwetsbare, zeldzame en bedreigde plant- en diersoorten, dus ook vissoorten.

Het visonderzoek in het Nederlandse binnenwater is ontstaan uit de noodzaak van exploitatie van vispopulaties en daarom in beperkte mate gericht op het leren kennen van de vis in zijn relaties met de omgeving. Bovendien is het meestal oppervlakkig omdat men zijn aandacht moet verdelen over onderling sterk verschillende wateren.

Het onderzoek aan het aquatisch ecosys-

Een van de natuur „genietende“ visser. (Foto Frank Iven)

Met vissen spelende kinderen. (Foto Fred Hess)

teem door Universiteiten en zuiver wetenschappelijke instellingen richt zich voornamelijk op de biochemische aspecten van het water en op de algen, planten en de ongewervelde dieren. Onderzoek aan vis is sterk ondervetegenwoordigd; het belang van vis in het ecosysteem wordt zeer onderschat. Mede daarom is er bij natuurbeschermers in Nederland een schrijnend tekort aan ecologische kennis van vis. Het onderzoek aan de zoetwatervis en de voorlichting tot vergroting van de kennis van vis en de ecologie van het zoete water dienen te worden geconcentreerd in één instituut. Zowel de OVB als de afdeling binnenvisserij van het RIVO kunnen daarin worden opgenomen. De positie van dit instituut moet onafhankelijk zijn van de inkomsten uit hengelaktes.

Men dient onmiddellijk te beginnen met een inventarisatie van wateren waarin zich de schamele resten bevinden van wat vroeger de inheemse visstand was. Deze wateren moeten dan als een soort van visreservaten beheerd worden.

Tot zover de samenvatting van de voordracht van Hendrik de Nie.

De discussie

Na de lunchpauze volgde in de middag de

forumdiscussie onder leiding van mevrouw Annemarie Grewel. De voor- en tegenstanders van de vissport vlogen elkaar hierbij verbaal in de haren. De uitstekend leidende Annemarie Grewel zorgde ervoor dat iedereen zijn zegje kon doen en dat de emoties niet te hoog opliepen. Zoals verwacht kon worden, leverde discussie slechts een standpuntbepaling op: De ethische kant van de zaak, waarbij het welzijn van de vis centraal staat, tegenover de recreatieve, waarbij het merendeels gaat om het plezier van de sportvisser. Het zou ook te mooi om waar geweest zijn als het tot een voor beide partijen bevredigende oplossing was gekomen. Het was ook niet de opzet. Doel was het bewust maken van natuur- en dierenbeschermers over de gevolgen van de sportvisserij. Wel kunnen we stellen dat discussies als deze zinvol zijn om te komen tot een moreel en wetenschappelijk verantwoorde visserijwet. Het is dan ook goed dat SKF de discussie gaande houdt. Deze dag, met zijn grote opkomst, maakte een begin bij de natuurbescherming in het denken over de sportvisserij. Elk begin is moeilijk, zo ook deze dag, maar het verdient zeker een vervolg. ■

Als de kat gaat zwerven

Peter Bos

Als de kat gaat zwerven, is hij niet meer veilig. Het aantal verwilderde katten lijkt toe te nemen. In veel landen spreekt men van een kattenplaag, vooral in de grote steden. Professionele kattenvangers zijn in het leven geroepen om het kattenbestand in te dammen. En dan is er nog de jager, die volgens de jachtwet het hele jaar op verwilderde katten mag schieten. Wetenschappers en natuurbeheerders zijn zich voor de kat als studie-objekt gaan interesseren. Dit artikel gaat over katten, het onderzoek, de problemen en oplossingen daarvoor.

Verwilderen

De domesticatie (huisdierwording) van de kat is waarschijnlijk in Egypte begonnen, ongeveer 3000 jaar geleden. Dat is veel later dan de meeste andere huisdieren. De afstammingsgeschiedenis is niet precies bekend. Een wilde kat die tegenwoordig nog in het Midden-Oosten leeft, de Libische kat (*Felis lybica*) wordt als mogelijke voorouder genoemd. De huiskat heeft veel van zijn oorspronkelijke aard behouden en verschilt niet zoveel van zijn voorouders en wilde verwanten. De kat gedraagt zich nogal onafhankelijk van de mens en geniet meestal een grote bewegingsvrijheid. Waar andere huisdieren opgesloten zitten binnen huizen, stallen en omheiningen, kan de kat in en uit bewegen en zijn eigen gang gaan.

Het een en ander heeft tot gevolg dat katten gemakkelijk verwilderen. Verwilderd betekent terugkeren van een gedomesticeerde naar een vrij-levende staat. Verwilderd katten of zwerfkatten zijn dus ex-huiskatten of nakomelingen daarvan. Meestal verwilderen katten omdat zij aan hun lot worden overgelaten, of ergens worden gedumpt. Soms verlaat de kat de mens of brengt buiten zijn jongen groot, die dan automatisch verwilderen.

Dikwijls is de band met de mens niet helemaal verbroken. Naast huiskatten die nooit buiten komen enerzijds en „echt verwilderde” katten in geïsoleerde gebieden anderzijds zijn er katten die in bepaalde mate afhankelijk zijn van de mens. Deze half-verwilderde katten krijgen onderdak of worden gedeeltelijk gevoerd. Verder zijn ze vrij-levend. Een voorbeeld is de boerenkat, die wordt gehouden om de ratten en muizen binnen de perken te houden. Hij vangt dus zelf zijn voedsel. Een dagelijkse schotel melk dient om de kat aan het erf te binden. Voor zijn nestel- en schuilplaatsen maakt hij gebruik van de stallen of schuren op het erf.

Verspreiding

Katten hebben een wereldwijde verspreiding. In vorige eeuwen zijn ze als scheepskat overal mee naar toe genomen. Zelfs op geïsoleerde eilanden, in woestijnen en subarctische gebieden komen ze voor. De mens komt en gaat, terwijl de kat achterblijft. Zo vinden we verwilderde katten op grote afstand van menselijke bewoning, bijvoorbeeld in Australië waar ze zijn uitgezet om het wilde konijn te bestrijden.

Katten komen het meeste voor waar mensen wonen. Vooral na de Tweede Wereld-

oorlog zijn er in verschillende Europese steden verwilderde kattenkolonies ontstaan. Industriegebieden, havens, ziekenhuisreinen en opslagplaatsen zijn hun geliefde woonoorden.

Voedsel

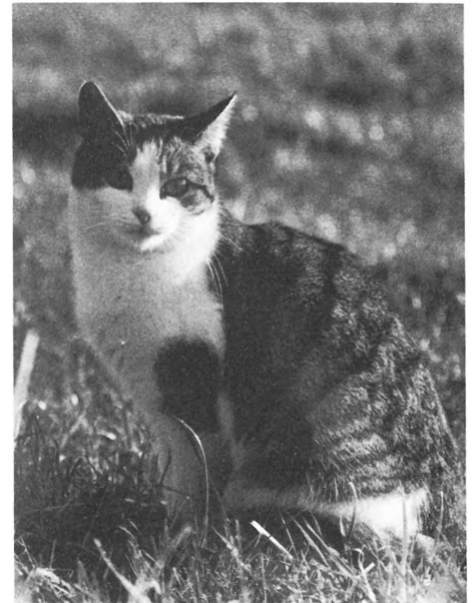
Zowel in steden als buitengebieden is de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de voedselkeuze van de verwilderde kat. De gebruikelijke methode is het analyseren van maaginhouden en keutels. De voedselkeuze blijkt nogal afhankelijk te zijn van de plaats en de omstandigheden. De kat is in ieder geval weinig kieskeurig als hij op zichzelf is aangewezen.

Met name in Engeland bestaat een heel leger van voedselgevend mensen, die vaak op vaste tijd en plaats voedsel verstrekken. Dit voedsel bestaat uit kattenvoer, vis of etensresten. Daarnaast eten katten veel huishoudelijk afval uit containers (ziekenhuizen), afvalbakken en vuilniszakken (figuur 1 en 2). In Amerika wordt waarschijnlijk minder bijgevoerd, maar dit aspect is in het Amerikaanse onderzoek niet meegedeld. Onderscheid tussen prooien en aas is door analyse van maaginhouden niet te maken (Tabor, 1983).

In de buitengebieden gaat de kat meer op jacht of wordt aas gegeten. De prooien bestaan hoofdzakelijk uit kleine knaagdieren zoals ratten en muizen. In de Nederlandse duinen vormen veldmuizen het stapelvoedsel. Daarnaast worden veel jonge konijnen en hazen gegeten. (Hermans & Niewold, 1977). Spitsmuizen en mollen worden veel gevangen, maar wat minder gegeten. In beperkte mate staan vogels, reptielen, kikkers, vis en ongewervelden zoals wormen en sprinkhanen op het menu. In steden vangt de kat over het algemeen wat meer vogels, zoals mussen, merels en spreeuwen dan op het platteland. Gras wordt gegeten om haarballen te verwijderen en om te helpen bij de voedselvertering. Gemiddeld is de hoeveelheid zelf gevangen prooi in het voedselpak-

Tabel 1. Het aantal daar katten gedode vogels in verhouding tot het totale aantal dood teruggemelde geringde vogels. (bron VVK, 1980)

soort	terugmelding 1911-1917 (dood gemeld)	waarvan door katten gedood aantal	%
spreeuw	5966	327	3,2
merel	2175	184	5,5
zanglijster	630	20	8,5

Als recent gedomesticeerd dier verwildert de huiskat gemakkelijk. (Foto Pieter Elbers)

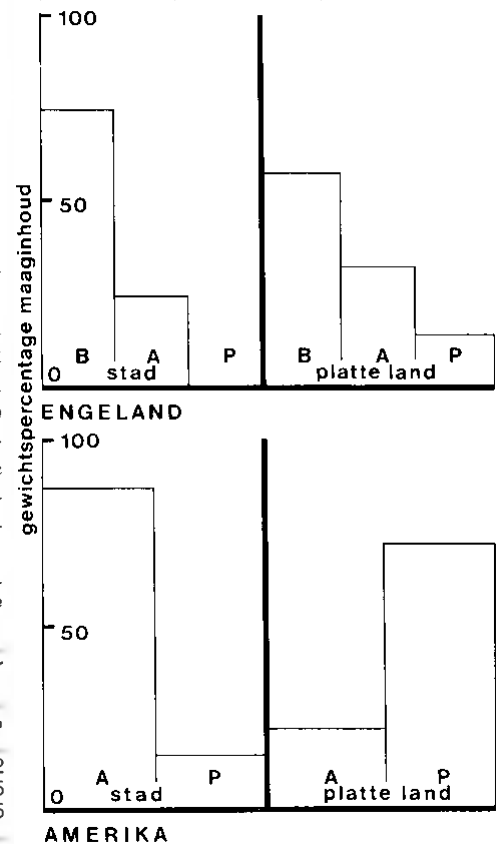
ket van de kat in Engeland, ook in de buitengebieden vrij gering. Dit aandeel kan nogal variëren en plaatselijk veel groter zijn. De Nederlandse situatie zal waarschijnlijk niet zo veel afwijken van de Engelse.

In de uitgestrekte gebieden van Amerika en Australië en op geïsoleerde eilanden leven echt verwilderde katten. Zij vangen al hun voedsel zelf of leven van aas. Vaak zullen deze katten zich specialiseren op één prooi-soort, bijvoorbeeld op konijnen, of op eieren van grondbroedende vogels.

Sociale groepen

Katten stonden tot voor kort bekend als soli-

Figuur 1 en 2. De herkomst van het voedsel van de verwilderde kat. A=afval uit vuilnisbakken en dergelijke, B=bijvoeding door voedselgevers, P=zelf gevangen prooien en aas. (naar Tabor, 1983)

AMERIKA

taire dieren. Ze jagen inderdaad alleen. Onderzoek heeft uitgewezen dat verwilderde katten in sociale groepen (kolonies) leven. Vaak zijn dat lang bestaande hechte groepen gebaseerd op familiebanden. De dieren vertonen grote overeenkomst in vacht kleur. Soms zijn de kolonies lossier, bestaande uit nieuwe zwervers. De katten zijn dan meestal tammer en vertonen weinig erfelijke overeenkomst.

Het aantal individuen per groep varieert van enkele tot enige tientallen. Kleinere kolonies (1-10 katten) zijn veel algemener dan grotere. Een groep leeft binnen een territorium, waarvan de grootte varieert. Normaal worden vreemde katten geweerd. Hierdoor kunnen zwerfkatten zich moeilijk vestigen in gebieden, die al door katten bewoond worden. Als de poezen krols zijn kunnen vreemde katers korte tijd getolereerd worden. Jonge katers verlaten de groep als ze zijn opgegroeid.

De home-ranges (leefgebiedjes) van de katten van één groep overlappen elkaar, zodat er een centrale zone ontstaat, waarin alle katten zich af en toe ophouden. Voor de huiskat gaat dit verhaal niet op. Huiskatten, die regelmatig buiten komen, zullen geen groepen vormen met hun buurkatten, en geen overlappende home-ranges bezetten. Het feit dat zij met mensen samenleven en met hun menselijke huisgenoten al „een groep vormen” is hier een verklaring voor (zie figuur 3).

Jacht- en rustgebieden zijn gescheiden en onderling door vaste paden verbonden. Katers begeven zich over een gebied dat tien maal zo groot is als dat van poezen. De grootte van de home-range is afhankelijk van het voedselaanbod en de populatiedichtheid. Meer voedsel en meer katten betekent, dat ze met een kleiner gebiedje genoegen nemen (zie figuur 4).

Binnen een groep bestaat een relatieve dominantierangorde. De katten verlenen elkaar voorrang zonder strijd. Zeer veel agressie komt alleen voor bij onnatuurlijk hoge dichtheden (laboratorium condities). Groepsvreemde katers (zoals huiskatten) vechten wel regelmatig met elkaar. Volgens een Deens onderzoek had 66% van de onderzochte katers bijtenden, terwijl dit bij geen van de poezen het geval was (Kristensen, 1981).

Sociaal gedrag

Het sociale gedrag van een groep boerenkatten werd onderzocht door Macdonald (1981). De katten werden individueel gemerkt en van een radiozender voorzien, zodat ze overal gevolgd konden worden. Het sociale karakter van de kat komt uit dit onderzoek duidelijk naar voren. Vriendschappelijk gedrag, zoals kopjes geven, komt vaak voor tussen alle katten (6-7 maal/uur). Slapen doen katten samen in 50% van de gevallen. Agressief gedrag komt maar weinig voor. Van de 1200 waargenomen interakties waren er slechts 72 van agressieve aard; 36 maal werd een serieuze aanval gedaan naar een vreemde kater. Binnen de groep was maar 14 maal sprake van echte spontane agressie. De moeders verzorgden

hun jongen gezamenlijk. De jonge katjes konden door verschillende moeders gezoogd en beschermd worden.

De communicatie tussen katten vindt voor een belangrijk deel plaats door geuren. Vanuit klieren in kop, staartwortel, anus en voetzolen worden stoffen uitgescheiden waarmee plaatsen gemarkeerd worden of waarmee poezen hun seksuele toestand aan katers kenbaar maken. De geurvlagen worden afgezet op voorwerpen door kopwrijven (kopjes geven), krabben of urine-sproeien of op de grond door faeces.

Populatiedunning

Gegevens over geboorte, sterfte en dichtheden zijn nog weinig bekend en sterk afhankelijk van de situatie. Stadskatten leven meestal in grotere dichtheden dan boerenkatten of echt verwilderde katten. Dichtheden variëren van 1 tot 300 katten per vierkante kilometer. Huiskatten kunnen 2 à 3 nesten per jaar met 8 jongen per nest werpen. Voor verwilderde katten ligt dat aantal vaak lager.

Een zeer grote kolonie in de haven van Portsmouth telt circa 300 katten; gemiddeld werpen de 100 poezen 1 nest met 4 jongen per kat per jaar. De sterfte onder de jongen is groot; slechts 12,5% wordt volwassen. Van de volwassen katten gaat 25% per jaar dood. Deze populatie wordt niet gelimiteerd door het aanbod van voedsel of schuilplaatsen. Dit is erin overvloed. Sociale factoren spelen mogelijk een rol bij de voortplantingsremming. Ondanks de grote turnover (vervanging) is deze populatie al jaren stabiel (Dards, 1981).

Bij andere populaties worden wat meer jongen geboren en is de sterfte wat lager. Toch zal veelal de helft van de jongen dood gaan voor ze één jaar oud zijn. De belangrijkste doodsoorzaken zijn: het verkeer, vervolging door de mens, en ziekte. Nestjongen overlijden nog al eens doordat ze verlaten worden of door de vele vlooiën.

De levensverwachting voor verwilderde katten is sterk afhankelijk van de omstandigheden. Echt verwilderde katten in barre omstandigheden worden gemiddeld niet ouder dan 2 jaar. De populatie bestaat dan voor het grootste deel uit 1-4 jarige; slechts een paar procent wordt ouder dan 5 jaar. In een gematigde milieu geldt een levensverwachting van 5 jaar voor katers en 8 jaar

voor poezen. Na kastratie worden ook de katers wat ouder.

Klachten

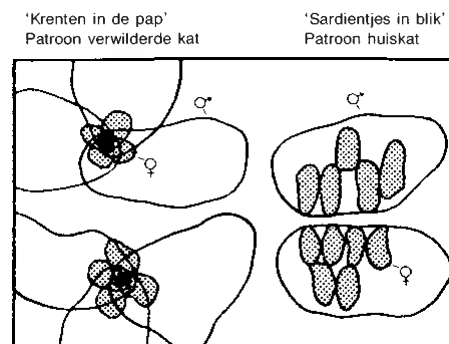
Hoeveel zwerfkatten er zijn is onbekend. Voor Engeland wordt een zeer ruwe schatting gemaakt van 1,5 miljoen. De afgelopen jaren lijkt het aantal katten overal toe te nemen. Dit feit is hoofdzakelijk gebaseerd op het stijgende aantal klachten over katten. De afgelopen 8 jaar werden gemiddeld 25.000 zwerfkatten per jaar in de Nederlandse asiels aangeboden. Het aantal fluktuëerde sterk, maar een duidelijke stijging was er niet.

Het is goed mogelijk dat de zwerfkats wat makkelijker aan voedsel kan komen dan vroeger. De plastic vuilniszak is voor een kat makkelijker open te krijgen dan de stalen emmer van weleer. Aan de talrijke verkeersslachtoffers onder de dieren kan de kat zich tegenwoordig in ruime mate te goed doen. Vooral in de grote steden wordt gesproken van een kattenoverschot, maar er zijn ook mensen, die vinden dat er in natuurgebieden teveel verwilderde katten rond lopen. De meest gehoorde klachten zijn:

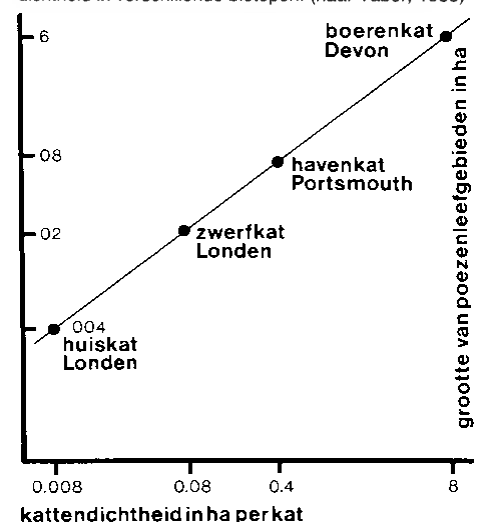
- bevuilen van tuinen en speelplaatsen; stankoverlast,
- vechten en krijzen van katers, vooral 's nachts,
- vinden van kattenlijken,
- binnendringen van huizen,
- overbrengen van vlooiën,
- gezondheidsrisico's voor mens en huisdier,
- openhalen van vuilniszakken,
- doden van vogeltjes en vis uit vijvers,
- bedreiging voor de fauna.

Verschillende klachten zijn reëel, een aantal andere niet. De overlast in steden kan behoorlijk zijn. Risico's voor de gezondheid van mens en dier door overbrenging van ziekten zijn zeer gering. Er zijn een aantal ziekten die mens en kat kunnen krijgen, zoals rabies, toxoplasmose, kattekraakziekte en worminfecties. De besmetting van de mens door zwerfkatten komt praktisch niet voor. Wanneer huisdieren ingeënt zijn, is ook voor hen het besmettingsgevaar klein.

Figuur 3. Verschil in sociale structuur tussen verwilderde katten en huiskatten. Voor verklaring zie tekst. (naar Tabor, 1983)

Figuur 4. De grootte van de leefgebieden in relatie tot de dichtheid in verschillende biotopen. (naar Tabor, 1983)

Afschieten van verwilderde katten in buitengebieden is waarschijnlijk volstrekt nutteloos. (Foto Pieter Elbers)

Schade en nut

Katten worden als schadelijk gezien omdat zij de stand van een aantal dieren ernstig omlaag zouden brengen. Dit zijn vaak loze kreten, onbewezen en afgezien van uitzonderlijke eilandsituaties erg onwaarschijnlijk. Predatoren leven bijna altijd van prooisorten die voor hen het gemakkelijkst te pakken zijn. Dit houdt meestal in dat de prooi in ruimte mate aanwezig moet zijn. Gaat de stand van een prooi omlaag, dan zal snel overgestapt worden op een andere prooi, die meer voorhanden is. Dit geldt ook voor de kat. De maaginhoud van de Nederlandse duinkatten bestaat praktisch helemaal uit veldmuis en konijn. Precies de soorten, die daar overvloedig voorkomen.

Uit terugmeldingen van geringde vogels van het Vogeltrekstation blijkt de invloed van katten op de stand van vogels verwaarloosbaar (tabel 1). Nog opgemerkt moet worden dat het aantal terugmeldingen van door katten gedode vogels groter zal zijn dan andere terugmeldingen, daar het meestal in de nabijheid van mensen plaats vindt.

Op geïsoleerde onbewoonde eilanden is de kat wel een reëel gevaar voor de inheemse fauna. Zonder de mens zal de kat op jacht moeten, waardoor gevoelige soorten kunnen verdwijnen. Een voorbeeld is de bedreiging van fregatvogels, vinken en reuzenschildpadden op de Galapagoseilanden.

Schadelijk is de kat voor de jager. Fazanten, jonge konijnen en hazen die door een kat gepakt zijn kunnen niet meer geschoten worden. Schadelijk voor de stand van ge-

noemde diersoorten zal de kat niet zijn; misschien voor de fazant, maar daar kan men geen problemen mee hebben, die worden immers uitgezet om geschoten te worden.

Katten worden door veel mensen als nuttig beschouwd, omdat zij het ratten- en muizenbestand op peil houden. Plaatselijk is dit ook zeker het geval (boerderijen). Predatie van katten op konijnen sluit vaak goed aan bij beheersmaatregelen in natuurgebieden (duinen). Als aas- en afvaleters zullen katten een belangrijke opruimfunctie vervullen in de natuur.

Oplossingen

Populaties kunnen gereduceerd worden door sterfte of door het voorkomen van voortplanting. Om een te veel aan katten te beteugelen worden verschillende methoden toegepast.

1) *Elimineren van katten.* Het gebruik van gif of klemmen is verboden; beide middelen zijn gruwelijk. Om dezelfde reden zou het afschieten ook verboden moeten worden. Het zal regelmatig gebeuren dat katten niet dood, maar aangeschoten worden. Het vangen en daarna weer in huis plaatsen, overplaatsen of met een spuitje doden van zwervkatten zijn veel gebruikte methoden. Het elimineren van katten heeft weinig effect, zeker op de lange duur. Er wordt een vacuüm geschapen, waardoor nieuwe katten uit aangrenzende gebieden worden aange trokken. Een hele kolonie wegvangen lukt ook bijna nooit.

2) *Terugplaatsen van onvruchtbaar gemaakte katten.* Dit is een betere methode

dan de vorige. Er vindt geen voortplanting meer plaats. Bij de kastratie van katers worden de testikels verwijderd. De poezen worden gesteriliseerd door eierstokken, eierleiters en soms ook de baarmoeder weg te halen. De hormoonhuishouding wordt drastisch gewijzigd, waardoor er geen nachtelijke kattenconcerten meer plaatsvinden en de katten stoppen met urinesproeien. De beweging van de katers wordt minder, waardoor de groepen stabiel worden. Onvruchtbare katten zijn goed in staat om vreemde zwervkatten buiten de kolonie te houden. Niet 100% zal gevangen kunnen worden, zodat het maar een tijdelijke oplossing is. Een ander nadeel vormen de hoge kosten.

3) *Verspreiding van contraceptiva.* De pil is een andere methode om voortplanting te voorkomen. Er moet wel gecontroleerd worden of de poezen de pil op tijd krijgen. Nadeel is dat deze pillen nog al wat negatieve bijwerkingen kunnen hebben en de kat en andere dieren die van het voer eten, kunnen schaden.

Beheer

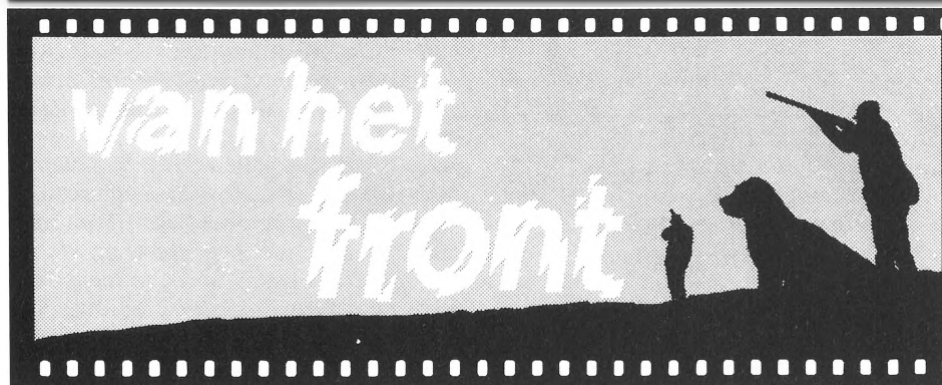
Het is vaak moeilijk uit te maken welk deel van de klachten wordt veroorzaakt door zwervkatten en welk deel door buiten lopende huiskatten. Zwervkatten zijn ex-huiskatten. Een overschot aan zwervkatten ontstaat door een voortdurende aanvoer vanuit het huiskattenbestand. Het zwervkattenprobleem kan pas werkelijk opgelost worden als mensen zorgvuldiger met hun huisdieren omgaan.

Het voedselaanbod is een van de belangrijkste regulerende factoren voor de kat. Het voedselaanbod in steden is vaak enorm groot. De katten stand zou omlaag gebracht kunnen worden, als verwilderde katten niet meer gevoerd worden. Een andere methode is het minder bereikbaar maken van eetbaar afval voor de kat.

Het afschieten van katten in buitengebieden en natuurterreinen is nutteloos en ongewenst. Katten zijn niet echt schadelijk. Opeenvolgende plaatsen worden weer snel ingenomen door nieuwe katten. Het aantal katten in natuurgebieden is afhankelijk van het aantal door mensen gehouden katten in de omgeving (Bergveld, 1981). De kans is groot dat een huiskat wordt geschoten. Het verschil tussen beide is lang niet altijd te zien; ook huiskatten kunnen schuw zijn. ■

Literatuur

- Bergveld, A., 1983. Kattenonderzoek in de duinen bij Schoorl. Duin 6(2).
 Bos, P., 1985. De huiskat. Argus 10(4).
 Dards, J., 1981. Habitat utilisation by feral cats in Portsmouth Dockyard in: The ecology and control of feral cats: UFAW.
 Hermans, H. & F. Niewold, 1977. Voedsel, herkomst en regulatie van de kattenpopulatie in het Noordhollands Duinreservaat; een onderzoek aan gedode dieren. RIN rapport, Arnhem.
 Kristensen, T., 1981. Feral cat control in Denmark: in The ecology and control of feral cats. UFAW: Macdonald, D., 1981. The behaviour and ecology of farm cats: in The ecology and control of feral cats. UFAW: Tabor, R., 1983. The wildlife of the domestic cat. Arrow Books, London.
 Werkgroep verwilderde katten (WVK). 1980. Zwervkatten in Nederland.

SKF ganzenaktie ruimschoots geslaagd

Geschoten ganzen in een sloot. Foto Har Pluijmakers

De bewuste dag

Toen ongeveer 30 van de 70 SKF-ers en sympathisanten op 11 januari een weiland bij Ysselmuiden opliepen, waar drie jagers in de weer waren met hun lokganzen, konden zij niet vermoeden dat deze dag één van de belangrijkste voor de net jubilerende SKF zou worden. Want het gevolg van deze aktie was twee weken lang ruime aandacht in de pers, een kort geding, nieuwe donateurs en meer bekendheid bij het Nederlandse volk ten aanzien van ganzenjacht, jagers en de SKF. De aktie was georganiseerd om te protesteren tegen de ganzenjacht en het gebruik van lokganzen daarbij. Aangeschoten of gefokte ganzen moeten over vliegende soortgenoten overhalen te gaan landen. Bekend is dat ganzen schade kunnen veroorzaken. Volstrekt onlogisch lijkt het om die schade te beperken met behulp van lokganzen. Het wordt echter een stuk duidelijker als bioloog Siebenga van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) in het NRC Handelsblad het volgende zegt: Het grote voordeel van deze jachtvorm (jagen met lokganzen) is dat de jager de ganzen goed onder schot krijgt en selectief meer jonge vogels schiet, die smaken het best.

Wat gebeurde er nu precies op die bewuste zaterdagochtend in het vredige Ysselmuiden? Was het een „veldslag“, een „geweldige overval“ of „terreur“? Een ooggetuigeverslag.

De aktie

Vanuit Zwolle, het verzamelpunt, reden de 70 deelnemers aan de aktie naar een eerste lokatie bij Ysselmuiden. Leefters senior en twee zonen waren bezig met hun ruim 100 lokganzen. De bedoeling was met spandoeken bij de jagers te gaan staan om de jacht te voorkomen en de meegekomen NOS-mensen in staat te stellen opnamen te maken van het gebeuren. Eerst werden er een paar vuurpijlen afgeschoten vanaf de weg; meer dan een beetje rook leverde dat niet op. Een twintigtal aktievoerders betraden alvast het veld via het open

Lokganzen en protesterende SKFers. Foto Fred Hess staande hek. Ver kwamen ze niet. Eén van de twee zonen stormde dreigend met een staaf op ze af en begon ogenblikkelijk, nadat hij gezegd had dat dit verboden terrein was, om zich heen te slaan. Ook een meegekomen fotograaf van het NRC Handelsblad kreeg een rade klap; hij bedacht zich niet en sloeg terug. Ondanks de hierbij opgelopen kaakbreuk zag de jager kans de NOS-camera te vernielen (schade aan de camera f 5000,-). Ook de andere zoon, „onbezoldigd politieman“, liet zijn handen niet ongebruikt.

Onderwijl probeerden een paar mensen een klein aantal lokganzen te vangen. Uiteindelijk lukte het om er één mee te nemen. Na het handgemeen en wat felle woorden van de jagers ging de groep nog naar een tweede lokatie. Ongeveer zeven jagers hadden zich hier verschanst in een hutje. Hier om heen liepen weer vele lokganzen, maar ook waren er plastic ganzen met veren beplakt. Hier kwam het in eerste instantie niet tot een handgemeen: de jagers, die uit het hutje tevoorschijn kwamen, lieten het bij scheldende woorden en verwijtende blikken;

Het moment waarop de NOS camera door een jager kapotgeslagen wordt. Foto Har Pluijmakers

iedereen kon ongestoord in de hut kijken waarin nog vele levende lokganzen in kooien opgepropt bleken te zitten.

Eénmaal terug bij de auto's werd de groep verrast door 20 omwonenden, veelal jonge boeren. Onder hen was een razende jachttopziener, die niet alleen zijn blinde agressie uitte op SKF-ers, maar ook op een politieman in burger en zijn medestanders insloeg toen die hem probeerden in te tomen. In tegenstelling tot de eerste lokatie was hier wel politie aanwezig, maar daar is dan ook alles mee gezegd. Onder intimidatie en gejoel van de boeren en jagers (er werd een loop van een geweer in een auto geduwd en een autospiegel vernield) lukte het

om de auto's door de menigte heen te sturen en naar Zwolle te rijden.

Kranten

De beelden 's avonds op het journaal waren te kort om te laten zien hoe alles verlopen was. De jager had zijn werk goed gedaan. Maandag verschenen er in bijna alle kranten één of meer berichten over de aktie. NRC Handelsblad en Trouw waren objektief in hun berichtgeving. Achtergronden, de aktie zelf, de KNJV en de SKF kwamen aan bod. Echter, in kranten als de Telegraaf, Zwolse Courant en Nieuw Kamper Dagblad werd het basisprincipe van de journalistiek „recht van horen en wederhoren“ geweld aangedaan. Deze sensatieachtige artikelen gaven duidelijk éénzijdige verhalen over de aktie met zeer veel ruimte voor de Leeffers om hun droevig relaas te vertellen („Dit kan niet, dit is terreur“). Afgezien van het feit dat de Telegraaf termen gebruikte als „veldslag“ en „gewelddadige overval“ werd er in het geheel geen woord gezegd over de

aanleiding tot deze aktie, noch werd iemand van de SKF om een reactie gevraagd. Het NRC Handelsblad hekelde deze manier van berichtgeving dan ook fors in een later verschenen artikel („Jagers openen jacht op aktievoerders“) en schreef dit onder andere toe aan „nieuwsgaring uit tweede hand“.

Politie

Deze „nieuwsgaring“ is niet alleen gebaseerd op verhalen van jagers maar ook op die van de jachtgezinde Ysselmuidense politie. Ook al eerder was dit politieburo betrokken bij een aktie van de SKF, namelijk 9 jaar geleden in de Mastenbroekerpolder. Ook toen kwamen er verdraaide stukken in de pers. Eén van de organisatoren van de aktie bij Ysselmuiden overweegt juridische stappen te ondernemen tegen de plaatselijke politie. Bovendien kan nog vermeld worden dat hoewel de aktie al uitgelekt was (mededeling politie Zwartsluis), er pas werd „ingegrepen“ toen de zaak al geëscaleerd was. De rol

van de politie behoort in een dergelijke zaak van preventieve aard te zijn, zo lijkt ons.

KNJV

Opvallend is ook de reactie van de KNJV. Meteen liet zij maandag in de krant weten bij monde van adjunct-direkteur van Hasselt een kort geding aan te spannen tegen de SKF om tot een verbod te komen van „dergelijke akties“. Het persbericht dat de KNJV al gauw na de aktie rondstuurde met als titel „De maat is vol“ bevatte uiterst tendentieuze termen als „buitenwettelijke akties waarbij zelfs slachtoffers vallen“, „de aktievoerders wensen zich boven en buiten de wet te stellen“ en „aanvaarding van dit soort akties is het einde van de rechtstaat“. Dat de KNJV haar gelijk via de pers probeert te halen is haar goed recht, maar dat zij daarbij de waarheid ver achter zich laat en zich bedient van een dergelijk demagogische en dubieuze terminologie is bijzonder kwalijk.

Lodi Nauta

Het kort geding

Op vrijdag 17 januari 1986 diende voor de arrondissementsrechtbank te Amsterdam het kort geding dat de KNJV aangespannen had tegen de SKF. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren schaarde zich als medegedaagde aan SKF-zijde.

President van de rechtbank was Mr. B. Asscher. Aanleiding voor de KNJV om tot dit kort geding over te gaan was de ganzenaktie van 11 januari. De rechtszaal was vol tijdens de rechtszitting. Naast vele SKF-ers was ook de KNJV met „zwaar geschut“ vertegenwoordigd. Tevens waren er nogal wat persmensen.

Allereerst kreeg de KNJV-advokaat Mr. Geene, zelf een verwoed jager, het woord. Hij startte met een lamenterend verhaal over de kort daarvoor gehouden ganzenaktie, daarbij de werkelijke gebeurtenissen op zijn kop zettend. Voorlezend uit het pamflet, dat door de SKF voor de aktie verspreid was, deed hij een vergeefse poging om aan te tonen dat de SKF daarin opriep tot gewelddadigheden. Hij somde een hele lijst met akties op (sommige fout, andere vergeten) waaraan de SKF deelgenomen zou hebben. Op de vraag van Mr. Asscher of al die akties het afgelopen jaar gehouden waren, moest de KNJV-advokaat kleintjes bekennen dat hij over een periode van tien (!) jaar sprak.

Vervolgens wees hij de rechtbankpresident met luide stem en rode konen op de rechtmatigheid van de jacht. De SKF bedierf naar zijn zeggen het bij wet vastgelegde jachtgenot van de jagers (waarmee maar weer eens

toegegeven werd dat ze er voornamelijk lol in hebben). De KNJV-bioloog Siebenga, die als sekondant fungeerde, deed af en toe een duit in het zakje, vooral met pogingen de jacht in verband met natuurbescherming te brengen.

Een overval

Er ontstond nogal wat tumult in de rechtszaal toen Mr. Geene, op grond van een briefje dat hem toegeschoven werd, plotseling meedeelde dat kort daarvoor het KNJV-kantoor in Amersfoort door de SKF „overvallen“ was. De verbazing en verontwaardiging was groot onder de aanwezige SKF-ers. Het leek een list van de jagers om de SKF ter plekke in een kwaad daglicht te stellen. Even later moest de KNJV-advokaat zijn mededeling echter herroepen: er was wel ingebroken in Amersfoort, maar van SKF-ers was geen sprake. De aktievoerders aldaar hadden slechts meegedeeld „dat het voor een goede zaak was“.

De eisen

Mr. Geene veroorzaakte vervolgens in zijn betoog enige hilariteit onder de menigte (met name de pers) toen hij de rechtbank verzocht om de SKF een publikatieverbod op te leggen. Het zou zijns inziens verboden moeten worden aan de SKF om nog langer negatief over de jagers te schrijven. Tevens eiste hij een aktieverbod voor het lopende seizoen en alle volgende seizoenen.

De verdediging

Mr. Langelaar, advokaat van de SKF, kreeg vervolgens het woord. Hij refereerde in zijn betoog onder andere

aan de uitspraak van Mr. Asscher betreffende de Greenpeace-akties (met rubberboten in de buurt van dumschepen varen, zodat de dumping van afvalvaten verijdeld zou worden). De uitspraak luidde in dat geval, gesimplificeerd, dat hinderen toegestaan was, maar verhinderen niet.

Mr. Langelaar bracht het standpunt van de SKF ten aanzien van de jacht naar voren en wees in zijn betoog op de grote verantwoordelijkheid van Nederland in Europees verband voor de ganzen. Hij maakte aan de hand van tekeningen aan de geïnteresseerde Mr. Asscher duidelijk hoe zo'n ganzenjacht feitelijk verliep.

De videoband van de ganzenaktie, waarvoor door SKF-leden nogal wat moeite was gedaan om te verkrijgen, kon niet getoond worden, omdat zoals Mr. Asscher opmerkte: „hij daarop toch niet zou kunnen zien wie bij welke partij hoorde en wie wat deed.“

Rob Musters

De uitspraak

De president van de Amsterdamse rechtbank, mr. Asscher, heeft zijn vonnis toegesneden op de ganzenjacht. Over alle andere vormen van jacht laat hij zich in zijn vonnis niet uit. De KNJV had in het kort geding 10 eisen gesteld, daarvan zijn er acht afgewezen en twee toegewezen. De SKF is derhalve ook niet veroordeeld tot het betalen van de proceskosten. Bovendien zijn de twee toegewezen punten niet opzienbarend. De rechter heeft het de SKF verboden lokganzen te stelen of daartoe aan te zetten, maar diefstal van andermans

eigendommen was altijd al verboden. Zijn andere verbod betreft het betreden van jachtvelden buiten openbare wegen zonder toestemming van de rechthebbende. Ook dit is in wezen niets nieuws, het op verboden terrein bevinden is gewoonweg niet toegestaan. Op overtreding van de beide zaken door de SKF is een dwangsom van f 1000 gezet. Het moet dan wel een verstoring van een ganzenjacht betreffen, anders is er niets aan de hand.

Voor ons is het in feite veel belangrijker wat mr. Asscher wel veroorloofd acht. Zo mag de SKF haar doelstellingen door middel van demonstratieve akties kracht bijzetten. Jagers moeten de hinder, die ze daarvan ondervinden accepteren, mits de akties niet het karakter krijgen van een stelselmatig verhinderen van de jacht. Tot nu toe vindt de rechter dit laatste (verhinderen) door het incidentele karakter van de akties nog geenszins struktureel. Het incidenteel onmogelijk maken van de (ganze-)jacht is toegelaten, voorzover de aktievoerders zich niet onrechtmatig (dus buiten de openbare weg, of zonder toestemming van de grondgebruiker) het jachtveld betreden en slechts onschuldige middelen worden gebruikt, zoals vuurpijlen, vliegers of lawaai.

De SKF heeft ook geen publiciteitsverbod gekregen, zoals de KNJV graag zag. Volgens mr. Asscher is

De rechtszitting, van links naar rechts: advocaat van de SKF mr. K. Langelaar, advocaat van de KNJV mr. R. A. A. Geene, de president mr. B. J. Asscher en de griffier. Foto Fred Hess

het succes van akties, als de onze, onlosmakelijk verbonden met het zoeken van publiciteit. Wij mogen (ganzen)jagers en hun jachtdaden ook tegen huft zin in fotograferen en wereldkundig maken.

Al met al is de SKF best gelukkig met deze uitspraak, maar ook de KNJV toonde zich niet ontevreden. Er zijn grenzen gesteld aan de akties van de SKF, zeggen ze. Dat is waar, maar die

grenzen laten ons een dusdanige vrijheid van handelen, dat ze ons zeker niet zullen knellen. Eerder het tegendeel; wij kunnen ons in een aantal gevallen nu beroepen op deze uitspraak. Bovendien wat de KNJV werkelijk graag gezien had, namelijk dat het vonnis de werkzaamheden van de SKF beperkte is niet gebeurd. Mede gezien de vele negatieve publiciteit in de media rond de ganzejacht, kunnen wij ons haast niet voorstellen, dat het kort geding voor de KNJV geen koude douche is geweest.

Gerrit van Weess

Het vonnis

Gezien de vele interpretaties hebben wij de tekst integraal in Argus opgenomen.' De president van de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam rechtsprekende in het Kort Geding in de zaak (rolnummer KG 86/69A):

1. de rechtspersoonlijkheid bezittende vereniging met volledige rechtsbevoegdheid de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, gevestigd en kantoorhoudende te Amersfoort.

2. Willem Aarts Leeffers, wonende te Kampen. Eisers bij de dagvaarding van 16 januari 1986; gedaagden in het incident tot voeging; procureur mr. J. W. Vermeer; advocaat mr. R. A. A. Geene te Assen. Tegen

1. De rechtspersoonlijkheid bezittende Stichting Kritisch Faunabeheer, gevestigd en kantoorhoudende te 's Graveland. Gedaagde bij dagvaarding van 16 januari 1986; gedaagde in het incident tot voeging;

procureur mr. A. S. Reub; advocaat mr. K. Langelaar te Almere-Haven.

2. de rechtspersoonlijkheid bezittende Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, gevestigd te 's Gravenhage. Gevoegde partij aan de zijde van de gedaagde; eiseres in het incident tot voeging; procureur mr. A. S. Reub, advocaat mr. K. Langelaar te Almere-Haven.

Gronden van de beslissing

In het incident:

1. Gegeven de referte kan de voeging als gegrond op de wet worden toegestaan.

In de hoofdzaak:

2. Volgens haar statuten stelt de KNJV zich ten doel:

- Het behartigen van de belangen van de jagers;
 - het bevorderen van de jacht als onderdeel van het faunabeheer en
 - het opkomen voor de belangen verbonden aan een verantwoorde wildstand.
- Deze doelstelling tracht zij onder meer te verwezenlijken door bemiddeling in conflictsituaties tussen jagers en derden, en met alle wettelijke middelen die haar ten dienste staan.

3. Onder die doelstelling kan het ageren in kort geding als belangenorganisatie voor haar leden begrepen zijn. Wij menen dat zo'n bundeling van individuele belangen in rechte erkenning verdient, alleen al omdat de onevenredig kostbare en omslachtige weg van allerhande afzonderlijke procedures daarmee wordt vermeden. Nu gedaagden op dit punt geen verweer hebben gevoerd, wordt daarom de KNJV in haar vordering ont-

vangen.

4. De SKF heeft als doel een 'moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer'. Ter realisering van die doelstelling manifesteert zij zich reeds sedert haar oprichting in 1975 als tegenstandster van de ganzenjacht, zulks niet alleen door het terzake gevoerde overheidsbeleid te bestrijden maar ook door incidenteel actie te voeren tegen het jagen op ganzen zelf teneinde hiermee de aandacht van het publiek te vestigen en gevestigd te houden op de bij haar bestaande bezwaren tegen de ganzenjacht. In dit verband heeft de SKF opgeroepen tot een demonstratieve actie tegen de ganzenjacht op 11 januari jongstleden. Deze actie heeft op genoemde datum plaatsgevonden te Kampen en om het jachtterrein van Leeffers en is ontstaan in een vechtpartij.

5. Naar aanleiding van voormelde actie op 11 januari 1986 vorderen eisers thans in kort geding, zakelijk samengevat, een verbod aan gedaagden om op te roepen of aan te zetten tot dan wel deel te nemen aan activiteiten die direkt of indirekt kunnen leiden tot feitelijke belemmering of verstoring van de jacht in Nederland, op straffe van een dwangsom, een en ander als nader in de dagvaarding gepreciseerd.

6. In het bijzonder strekt de vordering ertoe een verbod te verkrijgen met betrekking tot de volgende, door eisers ter zitting opgesomde, actievormen:

- het afsteken van vuurwerk op en nabij het jachtveld,
- het groepsgewijs betreden van het jachtveld,
- het wegnemen van lokganzen,

- d. het maken van opnames/ongewenste publiciteit,
- e. het met kracht jagers dwingen de aanwezigheid in het jachtveld te dulden,
- f. het in het veld verjagen van het aanwezige wild,
- g. het vernietigen van jachtmiddelen,
- h. het oplaten van vliegers,
- i. het lawaai maken door allerlei instrumenten,
- j. de confrontatie met publiciteit die jagers kennelijk niet wensen.

7. Nu dit geding, als uitvloeisel van de recente gebeurtenissen op 11 januari, aldus sterk is toegesneden op de ganzenjacht en de daartegen door gedaagden gevoerde actie, achten wij een beperking tot uitsluitend die vorm van de jacht thans geboden.

8. Ter beoordeling van het tussen partijen gerezen geschil moet in beginsel de vrijheid van gedaagden om haar doelstellingen door middel van een demonstratieve actie kracht bij te zetten als uitgangspunt worden aanvaard.

9. Tegen deze achtergrond moet door eisers worden geaccepteerd dat hinder wordt toegebracht aan de ganzenjacht, hoezeer deze ook wettelijk is toegestaan, zij het dat die hinder niet zover mag gaan dat het uitoefenen van het jachtrecht door de leden van de KNJV onmogelijk wordt gemaakt.

10. De toelaatbaarheid van de demonstratieve actie is dan afhankelijk van de vraag in hoeverre daarmee een algemeen belang wordt nagestreefd, in hoeverre dit belang op andere wijze zou zijn te dienen, in welke verhouding het door de actie gediende belang staat tot het door de actie bedreigde belang en tot de door die actie toe te brengen schade (zie president Amsterdam 26 augustus 1982 nr 154).

11. Getoetst aan deze criteria moet in dit

geval ook betekenis worden toegekend aan het incidentele karakter van de actie tegen de ganzenjacht. De demonstratie gehouden op 11 januari jl. is immers tot op heden de enige geweest in het lopende jachtseizoen, dat op 1 september 1985 is gestart en op 31 januari a.s. zal eindigen. Ook in voorgaande jaren is gemiddeld ongeveer eenmaal per seizoen tegen de ganzenjacht gedemonstreerd.

12. Het in deze geringe mate incidenteel onmogelijk maken van een plaatselijke ganzenjacht achten wij geoorloofd zolang daarbij overigens onschadelijke middelen worden gebruikt en het jachtveld niet zonder toestemming van de rechthebbende wordt betreden.

13. Aldus rechtvaardigen het afsteken van vuurwerk, het oplagen van vliegers en het maken van lawaai, voor zover dit in beginsel vanaf de openbare weg gebeurt, thans geen voorziening.

14. De grenzen der toelaatbaarheid worden echter gepasseerd indien voet wordt gezet op het jachtterrein, buiten de openbare weg en anders dan met toestemming van de rechthebbende. Zo'n optreden brengt namelijk enerzijds een duidelijk gevaar van escalatie in zich, zoals is gebleken, anderzijds wordt daardoor niet wezenlijk bijgedragen aan de doelmatigheid van de actie, nu aan gedaagden ook buiten het veld efficiënte middelen ter beschikking staan.

15. Ten aanzien van het stelen van lokvogels geldt het voorgaande zelfs in versterkte mate.

16. Het zoeken van de publiciteit is daarentegen zozeer verbonden met het voeren van actie en veelal mede daarop gericht dat een verbod daarvan aan de betekenis van demonstraties afbreuk zou doen.

17. Omtrent het vernietigen van jachtmiddelen is door eisers geen toelichting gegeven, zodat dat onderdeel van de vordering

onbesproken moet blijven.

18. Op grond van voorgaande overwegingen is na te melden voorziening toewijsbaar, omdat, afgezien van het gebruik van geweld waaromtrent onduidelijkheid bestaat, bij de actie van 11 januari jongstleden de boven aangegeven grenzen zijn overschreden en de SKF als organisator van die actie daarvoor met de verantwoordelijkheid moet worden belast. Nu de NVBD zich in dit geding als medeverantwoordelijke heeft opgeworpen is de voorziening eveneens tegen haar toewijsbaar.

19. Aangezien partijen ieder deels in het ongelijk zijn gesteld worden de proceskosten tussen hen gecompenseerd.

Beslissing

In het incident:

1. Laat de NVBD toe als gevoegde partij naast de SKF gelijk aan hoofde dezes vermeld.

In de hoofdzaak:

2. Verbiedt gedaagden om derden op te roepen en/of aan te zetten tot dan wel zelf deel te nemen aan dan wel zelfstandig te ontplooiën of te ondersteunen de activiteiten welke in de rechtsverwelingen van dit vonnis als ongeoorloofd zijn aangemerkt, zulks op verbeurte van een dwangsom van f 1000,- (duizend gulden) voor iedere overtreding van voormeld verbod.

3. Verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad.

4. Compenseert de proceskosten aldus dat iedere partij de eigen kosten draagt.

5. Wijst het meer of anders gevorderde af.

Gewezen door mr. B.J. Asscher, president der Arrondissementsrechtbank te Amsterdam, en uitgesproken ter openbare terechtzitting van donderdag 23 januari 1986 in tegenwoordigheid van de griffier.

KORT NIEUWS

Aalscholver 1

De laatste decennia gaat het weer beter met de aalscholver in Nederland. Door verjaging en afschot was het aantal kolonies van 50 rond 1900 teruggelopen tot 3 in 1964. De reden van deze vervolging: klachten van vissers en boscijveraren over hun schadelijkheid voor de visstand en het bos. Momenteel heeft de aalscholverpopulatie zich goed hersteld en breidt het aantal kolonies weer enigszins uit. Nederland telt thans weer ongeveer 10.000 broedparen.

Voor de Oostvaardersplassen hebben aan dit herstel bijgedragen. Maar hier begonnen ook de problemen.

Op 13 kilometer afstand van de Oostvaardersplassen ligt een grote viskwekerij van de Organisatie ter verbetering van de Binnenvisserij (OVB). Hier kweekt men vissen om uit te zetten ten behoeve van de hengelsporters. De vijvers zijn een soort tafeltje dekje voor de aalscholvers en de OVB lijdt

Aalscholvers. Foto Paul Lodewijkx

aanzienlijk produktieverlies. Ondanks een ruim opgezet onderzoek heeft de OVB nog steeds geen afdoende methode gevonden om de aalscholvervraat te beperken.

De publiciteit rond de OVB kweekvijvers is niet aan de sportvissers voorbij gegaan. Momenteel steekt het oude vissersvooroordeel weer de kop op; aalscholvers zijn schadelijk voor de

visstand. In „Hengelsport“ no. 85/8 verscheen een anoniem stukje met als titel „Begint de aalscholverplaag nu pas echt?“. De schrijver konkludeert dat, „meer en meer stemmen opgaan die verliezen, veroorzaakt door deze zwarte vissers, willen beperken.“ Vervolgens doet de auteur de sportvissers de volgende suggestie aan de hand: „Misschien kan het geen kwaad als sport- en beroepsvisser hun ideeën over het kwaad dat deze vogels aan hun visstand aanrichten eens op papier zetten en ook noteren hoe groot de toename kwa aantal vogels is. Regeren is vooruitzien, en als straks het kwaad geschied is en we moeten dan nog gaan discussiëren met allerlei milieugroepen over wat er gebeuren moet, kon het wel eens te laat zijn en hebben vele viswateren al te lijden onder de activiteiten van deze visetende en visbeschadigende vogels“.

Dergelijke taal doet sterk denken aan de havikenhetze door de jagers. Zij beweerden, dat toen het na een inzinking gelukkig weer goed ging met de havik, de haviken hun jachtvelden leegvraten. Door de te grote toename van deze roofvogels hielden ze geen fazanten en patrijzen meer over om te schieten. Het gevolg van deze hetze is de plaatselijk grootscheepse illegale roofvogelvervolging.

Wat de SKF betreft zal het nog een pittige discussie worden voor de vissers.
HB

Aalscholver 2

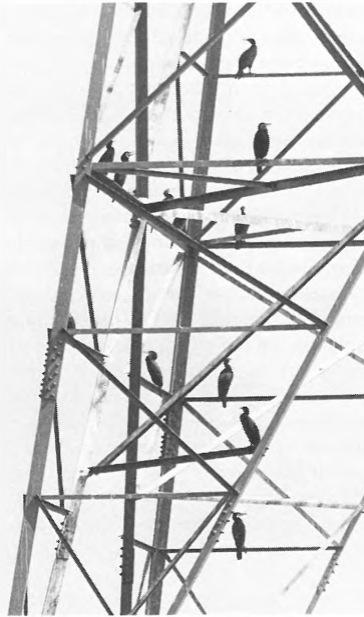
De sportvisserij organisaties zien kennelijk brood in een aalscholverhetze. De Raad voor de Binnenvisserij, een adviesorgaan op grond van de Visserijwet en samengesteld uit vertegenwoordigers van de sport- en beroepsvisserij, heeft alvast het startschot gegeven. In een advies aan staatssecretaris Ploeg schrijven zij, dat volgens hun berekeningen de huidige aalscholverpopulatie van zo'n 40.000 stuks per jaar voor een handelswaarde van 70 tot 110 miljoen gulden aan paling opeet. Nergens blijkt waarop de schatting gebaseerd is en of de paling, die in aalscholverkeelgaten verdwijnt, ook werkelijk als meeropbrengst door de vissers zou zijn gevangen. Ook de OVB-problematiek wordt er bijgesleept. De eindconclusie van de Raad voor de Binnenvisserij luidt, dat er maar eens maatregelen tegen de aalscholver moeten worden genomen. Er moet volgens hun een onderzoek komen tot hoever de aantallen teruggedrongen kunnen worden, zonder dat de soort in haar voortbestaan wordt bedreigd. Afschieten dus.

De vissers zien (net als de jagers in de havik) in de aalscholver een concurrent. Het gaat hun blijkbaar uitsluitend om de opbrengst. Van natuurlijke regulatiemechanismen en predator-prooi relaties hebben ze kennelijk geen kaas gegeten. Al in 1952 was bekend, dat onder de door aalscholvers gevangen vissen een veel groter percentage met parasieten geïnfecteerde exemplaren voorkomt, dan in de totale populatie (Van Dobben 1952, Ardea 40:1-63). Dit toont duidelijk het belang van predatie op de gezondheid van de prooidierpopulatie. De achterstand in biologische kennis onder de vissers is dus nog erg groot.

De SKF zal de zaak in het oog houden en bijtijds tegengas geven. Wij zullen adequate informatie verstrekken en waar nodig actievoeren, desnoods tot voor de rechter. Want het zou toch te gek zijn als een bedreigde en karakteristieke vogelsoort anno 1986 vanwege de exploitatie van de natuur (het vissen) zou worden uitgeroeid. Laat ons ervoor waken, dat de situatie van 20-30 jaar geleden zich niet herhaalt. Toen dreigde de aalscholver voor ons land verloren te gaan. Hopelijk is er in de tussentijd iets geleerd.
GvW

NED. DAGBLAD 3. 8.'85

Gevraagd door jonge jager: **JACHTVELDJE** in de PROV. GRONINGEN. Wie heeft/weet iets voor mij? Brieven onder nr. 7666, Postbus 111, 3770 AC Barneveld.

Aalscholvers. Foto Fred Hess

Natuurbescherming en jachtraad

Al vaker heeft de SKF getwijfeld aan het nut van vertegenwoordigers van de natuurbescherming in de Jachtraad. De invloed van de natuurbeschermers is nihil en wat erger is, veel adviezen van de Jachtraad druisen lijnrecht in tegen de natuurbeschermingsbelangen. Dat blijkt weer eens uit een persbericht van de Jachtraad:

„Een meerderheid van de Jachtraad vindt de jacht met wilde en/of gefokte haviken en slechtvalken in veel opzichten waardevol. Voorwaarden zijn hierbij wél dat de valkerij deskundig wordt beoefend en natuurbelangen worden beschermd. De vertegenwoordigers van de drie natuurbeschermingsorganisaties vinden in tegenstelling tot de meerderheid van de raad dat roofvogels niet voor de valkerij aan de natuur mogen worden onttrokken.”

Dat de SKF de totale afschaffing van de valkerij voorstaat zal duidelijk zijn (in Argus 85/3 is uitgebreid aandacht aan de valkerij besteed).
HB

Jagers, natuurbeschermers ... en ganzen

De problemen begonnen na de ruilverkavelingen. Een nieuw wegennet door de Alblasserwaard zorgde ervoor dat de grote groepen overwinterende ganzen gemakkelijk bereikbaar werden. De Alblasserwaard werd niet alleen aantrekkelijker voor vogelaars, maar ook voor jagers. In de winter van 1979/1980 verrees de eerste vier jachthutten. In 1980/1981 groeide dat aantal tot veertien en in 1981/1982 tot maar liefst zesentwintig. In één maand tijd werden vanuit die hutten bijna 2000 ganzen doodgeschoten.

De Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard volgde de ontwikkelingen met argusogen. Zij telde

het aantal jagers en het aantal pleisterende- en geschoten ganzen en berekenden daaruit de jachtdruk. Zij berekenden dat in de Alblasserwaard 30-40% van de daar overwinterende ganzen werd afgeschoten. Met deze informatie richtten zij zich tot het Ministerie van Landbouw en Visserij. Aanvankelijk werden ze door de ambtenaren genegeerd, maar na veel ophef in de regionale- en landelijke pers moest de Natuurwacht wel serieus genomen worden. Er kwam een „werkgroep Ganzenoverleg Alblasserwaard” met daarin vertegenwoordigers van de Afdeling Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, jagers en natuurbeschermers.

Het doel van de overleggroep is om de Alblasserwaard voor ganzen zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Daartoe wordt, in samenspraak met de individuele jagers, geprobeerd rustgebieden binnen de Alblasserwaard te creëren. Jagers worden door de werkgroep ook voorzien van informatie over de leefwijze en het gedrag van de ganzen. Dat schijnt geresulteerd te hebben in voorzichtiger en beperkter schietende jagers. Tevens wil men bij de boeren verantwoordelijkheidsbesef aankweken voor de ganzen die op hun land pleisteren of foerageren. Daartoe wordt, met steun van KNJV, Jachtfonds en Vogelbescherming, een poster uitgegeven.

De werkgroep meent dat ze erin geslaagd is de ganzen voor de Alblasserwaard te behouden. Dat is in het belang van de vogelaars, die de ganzen willen blijven bekijken, en in het belang van de jagers, die in de Alblasserwaard willen blijven jagen. De ganzen zelf lijken op de derde plaats te komen. Ondanks de verbeterde situatie voor de populatie, zullen er nodeloos vogels geschoten blijven worden. Er blijft dan ook een naar smaakje bij me achter.
HB

Rotganzen

In een advies aan minister Braks van Landbouw en Visserij adviseert de Natuurbeschermingsraad in het Waddengebied te komen tot een structurele oplossing voor het beheer van de rotgans aldaar. In het Nederlandse deel van de Waddenzee verblijft in de maanden april en mei 35 tot 45% van de totale wereldpopulatie (seizoen 84/85 150.000 stuks) van de rotgans. Nederland draagt daarmee een internationale verantwoordelijkheid

NED. DAGBLAD 7. 8.'85

Gevraagd door konijn uit de provincie Groningen: dubbelloops **JACHTGEWEER** om jonge jager van z'n veldje te houden. Brieven onder nr. 7678, Postbus 111, 3770 AC Barneveld.

Rotganzen. Foto Fred Hess

voor het voortbestaan van deze soort. Uit onderzoek is gebleken, dat de laatste fase van het verblijf in de Waddenzee voor het vertrek naar de broedgebieden in Siberië, voor de rotgans van vitaal belang is voor de opbouw van de konditie tijdens het broeden.

Voordat de kweldervegetatie in het voorjaar als voedselbron beschikbaar komt, foerageren de ganzen hoofdzakelijk op de binnendijkse kultuurgraslanden, waardoor schade ontstaat aan de agrarische bedrijfsvoering. Verjaging van ganzen zonder alternatieve voedsel terreinen verplaatst slechts het probleem naar elders. De Natuurbeschermingsraad wijst het ingrijpen in de populatieomvang af. Zij stelt in haar advies voor, onderzoek te doen naar de mogelijkheden om plaatselijk kultuurgraslanden te verwerven als foerageerterrain, of voor een aantal percelen overeenkomsten af te sluiten, waarbij de boer zich verplicht tegen vergoeding rotganzen op zijn grond ongestoord te laten grazen. Ook dient volgens de Raad nagegaan te worden in hoeverre middels bemesting bepaalde kweldergebieden voor rotganzen aantrekkelijker gemaakt kunnen worden zonder dat daarbij andere natuurwaarden in het gedrang komen. Met name de landaanwinningskwelders bieden hiertoe mogelijkheden. Verjaging vindt de Raad alleen acceptabel als rotganzen in dezelfde omgeving ongestoord foerageerterrain tot hun beschikking hebben.

De SKF is dus niet de enige, die geen heil ziet in de jaarlijkse afgifte van afschotvergunningen voor rotganzen aan plezierjagers op Texel en Terschelling.

Voor oplettende jager f 100,-

Sinds het einde van de jaren zeventig betaalt het Jachtfonds een vergoeding van f 300,- per jaar aan grondgebruikers die zich verplichten geen schade toe te brengen aan de op hun land voorkomende dassen en dassenburchten. Bovendien komt de grondgebruiker in aanmerking voor een vergoeding van de Wildschadekommissie indien hij door de bescherming van de dassen verlies lijdt (bijvoorbeeld doordat hij een deel van zijn grond niet kan benutten).

Oktober vorig jaar besloot het bestuur van het Jachtfonds ook een vergoeding aan partikuliere jagers uit te betalen. Een „oogje in het zeil houden“ levert de jager f 100,- op. Als de jager beheersmaatregelen nodig vindt voor het behoud van de dassenburcht, dan worden deze ook vergoed. Het bestuur van het Jachtfonds noemt als mogelijke beheersmaatregelen:

- het aanleggen of inplanten van houtwallen, heggen en andere beschuttende elementen.
- het uitrasteren van deze aanplantingen als beschermingsmaatregelen onder andere om betreding te voorkomen.
- het instellen van rustgebieden, bijvoorbeeld door middel van het afsluiten of verleggen van paden.
- het aanleggen van dassentunnels of dassendoorgangen.

Hopelijk varen de dasen wel bij deze gulle maatregelen. Jammer echter, dat wat een plicht hoort te zijn (zie artikel 19 van de jachtwet: het handhaven van een goede wildstand), gestimuleerd moet worden met subsidies. Als er iets anders in het veld te doen is dan schieten, moeten de jagers er ineens geld voor hebben.

Vreemd is ook dat alleen jagers van deze subsidiemogelijkheid gebruik kunnen maken. Er wordt daarmee voorbijgegaan aan de ware natuurbeschermers, zoals plaatselijke natuur- en milieuwerkgroepen. Zij moeten hun belangeloze inzet zelf bekostigen.

HB

Das, verkeersslachtoffer. Foto Arnoud van de Berg/Cecilia Bosman

Kankerverwekkend vis aas

Veel sportvissers zijn van mening, dat vissen beter happen in gezellig gekleurd aas, dan in grijze lekkernijen. Daarom worden levende maden gekleurd door ze te laten eten van voer waar de kleurstof sudanrood aan is toegevoegd. Vervolgens worden de rode maden verkocht en aan de vishaak geschoven. Sudanrood is als kleurstof verboden in voedingswaren voor menselijke consumptie, omdat het kankerverwekkende werking heeft. Als een vis van met sudanrood gekleurde aas heeft gegeten, neemt het weefsel van de vis de kleurstof op en kleurt rood. Hierdoor zijn deze vissen ongeschikt om op te eten, omdat ze kankerverwekkend

zijn. Veel vissers zetten hun buit na het rekreëren weer terug, dus het is oppassen geblazen. Een beetje uitkijken en niet opeten, zo luiden de waarschuwingen.

Over de gevolgen van sudanrood voor de vissen maakt niemand zich druk. De nadelige effecten op de vis schijnen de vissers en hun organisaties koud te laten. Dit terwijl de vissers vaak zo hoog opgeven over hun zorg en liefde voor hun „prooidieren“. Zo blijkt maar weer eens temeer, dat het de mannen-sportvissers slechts te doen is om zoveel mogelijk visjes aan de haak te slaan. GvW

Verhuisbericht

SKF medewerkster Rita Stockmann is ingaande 1 maart verhuisd. Oud adres: van Ewijkweg 6, 6861 ZD Oosterbeek. Nieuw adres: Renkumseheide 10, 6871 NR Renkum telefoon 08373-16879. Voor het bestellen van artikelen uit de SKF-winkel kunt u op haar nieuwe adres terecht.

Steenmarters

Het is niet altijd mineur in de Nederlandse dierenwereld. Sommige zeldzame soorten zien kans een ware „come-back“ te maken. De steenmarter is er zo eentje. Tot 1980 nam deze soort in heel het land in aantal af. In 1980 werden in Zuidoost Groningen, een gebied waar de dieren nooit gezeten hebben, voor het eerst steenmarters aangetroffen. Het betrof hier een uitloper van de Deens-Noord Duitse populatie, die in de jaren zeventig snel in aantal toenam en haar areaal sterk vergrootte. In de afgelopen vijf jaar heeft de steenmarter Zuid Groningen, Drenthe en Twente opnieuw ingenomen. Midden in steden als Enschede en Hengelo worden ze zelfs waargenomen. Daar bewoont hij oude villawijken en parken. Ook op andere plaatsen in Oost Nederland (Nijmegen) begint deze martersoort weer in aantal toe te nemen. De oorzaak van deze herkolonisatie is niet duidelijk. Sommigen denken aan een nieuw

ekotype, dat beter aangepast is aan de mens. Anderen menen, dat het voedselaanbod (turkse tortel, duiven, afval) is toegenomen. Veel meer dan biologen-borrelpraat zijn deze theorieën niet, want ze weten het niet. Toch moet er iets interessants aan de hand zijn, dus: hop biologen, aan het werk. RA

Jachtopzichters

De Jachtraad (samenstelling 13 jachtgezinden en 3 natuurbeschermers) heeft gemerkt, dat in het imago van de jachtopzieners als uiterst nuttige, regulerende oppassers van onze fauna, een deuk is gekomen. Onder meer uit de ervaringen van de SKF blijken het vaak snel meppende, graag jagende, kleine driftkikkertjes te zijn, die voornamelijk de belangen van hun broodheer (een jager) verdedigen. Klinkt hard, maar het is niet anders.

Om het nut van deze mensen een beetje op te poetsen heeft de Jachtraad een advies aan de Minister van Landbouw en Visserij uitgebracht met daarin opmerkingen als: aanvullen taken reguliere politie, goed aanstellingsbeleid, meer opsporingsbevoegdheden, bescherming groen gebied, bestrijding stroperij en zo meer. Over de conflicten, die kunnen ontstaan tussen de belangen van hun jachtheer (in wiens dienst ze zijn) en de handhaving van de jachtwet geen woord. Over hun hoofdwerkzaamheid in het jachtbedrijf (fazantenfokken, predatoren bestrijding, organiseren jachtpartijen) ook weinig, maar des te meer over hun „nuttige“ kontrolerende taak.

Echter daar komt de aap uit de mouw. Het aantal jachtopzichters in Nederland neemt langzaam in aantal af, omdat ze voor veel jagers te duur zijn geworden. Het fenomeen jachtopzichters dreigt uit te sterven, net zo als enkele decennia terug het beroep dienstmeisje om economische redenen verdween. De jagers kunnen het niet meer betalen en willen nu subsidie hebben voor de bekostiging van hun „manusje van alles“. Kortom een fazantenhoeder op

staatskosten, dat zou pas echt leuk zijn. GvW

Lijst van 49 en van 57

Niet alleen de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van vogels heeft een lijst van bedreigde vogelsoorten gepubliceerd. Ook Minister Braks van Landbouw en Visserij publiceerde een lijst. Hij was op grond van de EG-Vogelrichtlijn sinds 1979 verplicht een „rode lijst“ voor Nederland op te stellen. Het heeft het ministerie dus zes jaar tijd gekost om de bedreigde soorten te inventariseren en op een rijtje te zetten. (De opstelling van de lijst is dus geen voorbeeld van hard en voortvarend werken aan een goed natuurbeschermingsbeleid).

De twee lijsten zijn bijna identiek op een opvallend verschil na: de lijst van Braks telt 8 soorten minder dan die van Vogelbescherming. Braks heeft geen wintergasten (kolgans, grauwe gans, smient, kleine zwaan, rietgans, toppereend, nonnetje) opgenomen. Van deze soort verblijven 's winters een dusdanig groot deel van hun totale populatie in Nederland, dat ons land een internationale verantwoordelijkheid draagt voor hun voortbestaan. Reden genoeg voor Vogelbescherming ze op de lijst te plaatsen, maar kennelijk is de minister van landbouw niet zo gastvrij. De vermoedelijke reden hiervan zal wel gelegen zijn in het jachtbelang en de vermeende schadebestrijding, want opnemen op de lijst heeft natuurlijk als konsekwentie dat men alle mogelijke beschermingsmaatregelen dient te nemen. Dus ook stoppen van de jacht en dat is niet fijn voor de plezierjagers.

Ook de aalscholver, waarvan 55% van de ondersoort in Nederland broedt,

Toppereend. Foto Rob Cuypers

ontbreekt op de officiële lijst. Het zijn juist deze vogels die zoveel „beroerdigheid“ bij de OVB-visvijvers in Lelystad veroorzaken. Wellicht wordt met het niet opnemen van de aalscholver een slag om de arm gehouden om oit de kolonies in de Oostvaardersplassen uit te dunnen.

Patrijs en watersnip staan juist wel op de bedreigde soortenlijst van Braks en daarmee verplicht hij zich het beheer en de bescherming van deze twee soorten te bevorderen. Een simpele bijdrage hieraan is het niet meer openen van de jacht op patrijs en watersnip. Zou de minister één keertje de moed hebben

zich de ongetwijfeld heftige jagerslobby tegen zich in het harnas te jagen?

Overigens, het vaststellen van een „rode lijst“ van bedreigde soorten is een goede zaak, maar er moet voor gewaakt worden, dat het niet leidt tot een situatie waarin beschermingsmaatregelen afhankelijk zijn van het wel of niet op de lijst staan. Het gevaar bestaat dat zo'n lijst een eigen leven gaat leiden. Zo in de trant van „niet op de rode lijst, dus niets aan de hand“. Bedenk, dat ook algemene soorten recht hebben op bescherming. RA

O P K O M S T

EFAW-kongres

De Europese Anti-jacht Federatie EFAW (European Federation Against Hunting), waarbij ook de SKF is aangesloten, organiseert van 30 mei tot en met 2 juni 1986 haar eerste anti-jacht kongres. Dit kongres vindt in Midden Italië plaats aan het Viko-meer nabij Ronciglione (provincie Viterbo). Op het kongres zal uitgebreid gesproken worden over jachtstatistiek, jachtwetten, jacht in de EEG, jacht en landbouw, jachtoerisme, ecologie en jacht, etiek, jachtsabotage, politieke en juridische acties, vogelvangst, duivenschieten en tenslotte een evaluatie van de tot nu toe bereikte resultaten. Naast de voordrachten over deze onderwerpen zal er uitgebreid gelegenheid zijn voor discussie. Bovendien staan enkele exkursies in het nabijgelegen nationale park op het programma. Tijdens het kongres zal het gesproken woord simultaan vertaald worden in het Engels, Frans, Duits en Italiaans.

De kosten voor deelname voor de vier dagen bedragen lire 30.000 (f 53,00). Men kan overnachten in het kongreshotel voor lire 46.000 (f 81,00) volpension of lire 30.000 (f 64,00) halfpension per dag. Ook is er de mogelijkheid in het 3 km verder gelegen biologische station te overnachten voor lire 5000 (f 9,-) per nacht (eigen slaappullen meenemen). Tenslotte kan men kamperen op een camping voor lire 2000 (f 3,50) per nacht. Voor kampeerders en overnachters in het biologisch station bestaat de mogelijkheid deel te nemen aan een vegetarische gemeenschappelijk ontbijt, lunch en diner voor lire 20.000 (f 35,-) per dag.

Opgave voor deelname, voorzien van naam, adres en gewenste accommodatie, sturen naar: EFAW, Via Magenta 5, I-00185 Roma RM, Italië. Van de EFAW krijgt men dan een bevestiging en een verzoek tot betaling. Ook voor nadere informatie over dit anti-jacht kongres kan men op bovenstaand adres terecht.

Wit met hart

Aktivist en cartoontekenaar: Frans Bijvank Humor als wapen in de strijd

Rob Musters

„Veel meer mensen van Kritisch Faunabeheer zouden dingen in hun directe omgeving moeten doen. Van daaruit kun je ontzettend veel bereiken.“ Aldus Frans Bijvank, actief en enthousiast lid van Kritisch Faunabeheer. We hebben een gesprek met deze keramist en cartoonist uit Markelo. Vanuit zijn woning, aan alle kanten omgeven door weilanden, is al menige actie ondernomen en zijn al heel wat spotprenten over jagers en hun praktijken de wereld ingestuurd.

Over jagers

Ik was natuurwachter bij wat later het IVN zou worden. Toen de IVN Markelo werd opgericht, ben ik daar lid van geworden. Al vrij snel kreeg ik in de gaten dat er nogal wat jagers bij het IVN zaten in die tijd. In tegenstelling tot de jagers, die volop gelegenheid kregen hun mening over de jacht te ventileren, bleek ik geen enkele mogelijkheid te krijgen mijn zegje te doen. Op zekere dag waren ze hier weer op een dermate verschrikkelijke manier aan het jagen dat ik het niet langer kon aanzien. Ik belde het IVN-Markelo om te proberen een eind aan die jacht te maken. Ze vertelden me dat er niets aan te doen was. Wat daar gebeurde was volgens hen volkomen rechtmatig. En, bovendien, zo erg kon het toch niet zijn! Enkele dagen na die barbaarse jacht hoorde ik van iemand over de Stichting Kritisch Faunabeheer en over hun acties tegen de jacht. Ik ben onmiddellijk lid geworden. Toen ben ik ook begonnen met het insturen van die spotprenten.

Ik woon in een gebied waar enorm intensief gejaagd wordt. Je kunt wel zeggen dat Twente hét bolwerk van de jagers is. In de afgelopen zestien jaar dat ik hier woon, heb ik de natuur leeggeplunderd zien worden door de jacht. Ik heb eens een fraai staaltje van zogenaamd „weidelijk jagen“ meegemaakt: vanuit mijn huis was ik er toeschouwer van, dat jagers met zes man sterk bezig waren een eksterneest door te schieten.

Ik praat wel eens met de jachttopziener hier. Ook al ben ik het, op zijn zachtst gezegd, zeer oneens met hem, hij is in ieder geval wel eerlijk. Hij zegt tegen me: „moet je eens luisteren. Ik huur hier het hele gebied af. Vervolgens kunnen de heren jagers bij me komen. Ze mogen dan geld dokken en gaan schieten. Die jagers zitten namelijk vol met stress. En hoe kun je daar het best vanaf komen?“

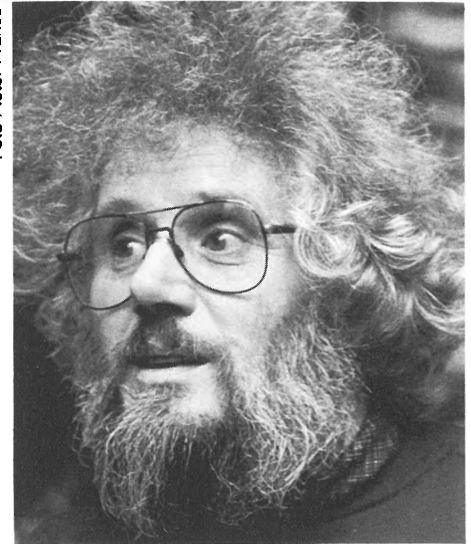
Door een flinke borrel, stevig ouwehoeren en flink schieten en knallen. Op het einde van de dag zijn ze van hun stress af.

Ik heb ook contact met jagers hier in de omgeving. Veel cafe's telt een dorp als Markelo namelijk niet. En bovendien, aan de ene kant zijn het best aardige kerels. De discussies, die ik met ze heb, zijn niet altijd zinloos. Zo'n jachttopziener, waar ik daarnet over vertelde, geeft gewoon toe dat jacht puur business is. Je hebt echter ook jagers die er een heel verhaal omheen breien. Zo van: maar we doen toch veel goede dingen voor de natuur. Ze doen echter niet veel voor de natuur, maar veel voor zichzelf.

Bloedroes

In het veld, tijdens de jacht, zijn jagers veel minder aanspreekbaar. Ik ga er vaak achteraan met mijn fototoestel. Dan blijken die jongens, waar je anders

Foto Pieter France

een borrel mee drinkt en mee kletst, opeens totaal veranderd te zijn. Op dat moment moet je erg goed op je tellen passen. Je moet weten hoever je kunt gaan en niet doordrammen. Op tijd wegwezen is mijn stelregel. Jagers verkeren op zo'n moment in een toestand die ik *bloedroes* noem: een combinatie van alcohol en bloed-willen-zien. Die bloedroes zwepen ze nog op door in het veld te schreeuwen en met knuppels op de grond te slaan. Het is voor hen een dagje uit met gratis eten en drinken en het vooruitzicht om 's avonds bonte verhalen op te dissen. Je zou eigenlijk een alternatief blaaspipje tot je beschikking moeten hebben om bij de diverse jagers de bloedroes te meten.

Ze willen dan absoluut niet op de foto. Ik verwonder me daarover. Sportmensen zijn altijd zeer gecharmeerd als er een foto van hen gemaakt wordt. Ze gaan er dan eens goed voor staan in een trotse houding. Als je een foto van jagers wilt maken trekken ze meteen hun jas over het hoofd en ze houden een hand voor het gezicht. Zou de jacht-„sport“ dan toch iets zijn wat niet helemaal klopt?

Langzamerhand gaan de jagers zich ook steeds meer schamen. Ze gaan tegenwoordig het liefst ergens achteraf jagen. Bij voorkeur niet meer op zaterdag, omdat er dan teveel mensen in de natuur zijn die hun praktijken kunnen gadeslaan. De jachtwagen is nu aan alle kanten afgesloten, zodat je niet kunt zien wat ze allemaal afgeschoten hebben. Dan moet je bedenken dat het vroeger gewoon was, wanneer je een vos geschoten had, om die trots aan het fietsstuur het dorp in te rijden. Dat hoeft je nu niet meer te proberen. De weerstand van het publiek is veel groter geworden, vooral ook bij de jeugd.

We zijn inmiddels al zover, dat ze gewoon toe moeten geven dat ze jagen leuk vinden. Voorheen was het altijd: we vinden het helemaal niet fijn; we doen het om de natuur te beheren; we staan met z'n allen te huilen als er een ree doodgeschoten wordt. Die flauwekul behoort gelukkig tot het verleden. Uiteindelijk zullen ze ook toe moeten

geven dat van hun wildbeheer ook niet veel deugt.

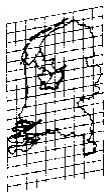
Oproep!

Giften en legaten
Regelmatig krijgt de penningmeester van de SKF vragen omtrent de wijze waarop men de Stichting Kritisch Faunabeheer financieel kan ondersteunen, bijvoorbeeld een gift, die men belastingaftrekbaar wil maken of het treffen van een testamentaire beschikking. Hieruit blijkt dat velen het werk van de SKF hoog aanslaan en beseffen dat ons werk alleen verricht kan worden dank zij de financiële steun van velen.

Indien u overweegt de stichting financieel te steunen en hierover vragen hebt is de penningmeester graag bereid u behulpzaam te zijn.

Penningmeester SKF, Gerard van der Sande, Baandervrouwenlaan 135, 5285 TL Boxtel, telefoon 04116-78446, postgiro 3522188.

Regio Nieuws

Opsporingsambtenaren met inbeslaggenomen vogelvangattributen. (Foto André Meuffels)

Vogelvangers

Mensen van de SKF-afdeling Limburg hebben samen met Duitse en Belgische natuurbeschermingsorganisaties vogelvangers gestoord. Dit vond plaats op zaterdag 5 oktober in België. De opzet van deze aktie was om het vogelvangen in de Belgisch-Duitse grensgebieden, dat overigens in België legaal is, in de publiciteit te brengen. Aandacht kregen

wij genoeg. Twee kameraploegen van de Duitse televisie en diverse mensen van de pers waren aanwezig.

In eerste instantie negeerden de vogelvangers ons toen wij met toeters de zangvogels probeerden weg te jagen van de plaats waar de slagnetten stonden opgesteld. Helaas kreeg het hele gebeuren een minder prettig vervolg. Bij terugkomst bleek, dat bij de meeste auto's van aktievoerders en pers de banden kapot waren gestoken.

Ook werd door een vogelvanger met zijn auto op een groepje mensen ingereden. Aktievoerder Andre Meuffels van SKF-Limburg werd hierbij geraakt. De automobilist wilde doorrijden maar dit werd snel verhinderd en de politie erbij gehaald. Eerst leek het of Andre Meuffels zijn arm bij de aanrijding had gebroken, maar na een bezoek in het ziekenhuis bleek de zaak ernstiger. Een aantal zenuwbanen in de arm is ernstig beschadigd en er bestaat een grote kans op blijvend invaliditeit. We wensen hem veel sterkte toe.

Roger Stegen

Duitse Waddenjacht

In tegenstelling tot Nederland wordt in West-Duitsland druk op het wad gejaagd. Voor een bedrag van 50 DM koopt een jager al een „Waddenvergunning“ (Wattenschein), die hem in staat stelt vanaf september tot half januari op vele plaatsen aan de kust de daar doortrekkende en overwinterende watervogels te bejagen. Ruim 700 Duitsers maken hier gebruik van. Dat de waddenjacht niet onderschat mag worden, blijkt uit tellingen van geschoten vogels die al jaren door Duitse natuurbeschermers worden uitgevoerd. Tienduizenden watervogels (vooral eenden) vinden er de dood. Soms direkt, vaak ook later ten gevolge van verwondingen of indirect door loodvergiftiging, die vooral op de traditionele pleisterplaatsen, waar de jacht het intensiefst is, optreedt. Dat verder waddenjacht een aanzienlijke verstoring voor de op krachten komende watervogels met zich meebrengt behoeft geen betoog. Jarenlang hebben de Deutscher Bund für Vogelschutz, die toch zeker niet „anti-jacht“ genoemd kan worden, en andere natuurbeschermingsorganisaties geprobeerd met jagers tot overeenstemming te komen inzake jacht in het Waddegebied. Voorstellen om een aantal gebieden jachtvrij te maken werden resoluut van tafel geveegd.

Een aantal natuurbeschermers ondernam daarom aktie. Al een paar winters lang worden geregeld jachtpartijen verstoord, door met spandoeken bij de zich op het wad verschansende jagers te gaan staan. Vooral een groep natuurliefhebbers uit Emden en omgeving houdt zich hiermee bezig. En tussen deze groep en SKF-

mensen uit het Noorden is contact ontstaan hetgeen heeft geresulteerd in een wederzijdse deelname aan akties. Zo kon het afgelopen winter gebeuren dat Engelse jagers in het Duitse Dollardgebied verrast werden door mensen uit Nederland. De akties lijken tot nu toe weinig effect te hebben gehad op bestuurlijk nivo. Wel is er ruime aandacht aan besteed in de (regionale) pers. Wij zullen onze Duitse vrienden blijven steunen in hun activiteiten de watervogels in de toekomst een jachtvrij waddegebied te garanderen.

Lodi Nauta

Protestdemonstratie Schalbruch. Foto Fred Hess

Protestdemonstratie

Illegale roofvogelvervolgning is voor velen geen onbekend verschijnsel. Zeker niet voor de natuurbeschermers in het Nederlands-Duitse grensgebied nabij het Limburgse Susteren. Hier bereikte de vervolging in de afgelopen jaren een ongekend hoogtepunt, met in totaal ruim 150 slachtoffers, waaronder vooral haviken, sperwers en buizerden, naast minder algemene soorten als blauwe kiekendief en rode wouw.

Alleen al in 1985 bleken in dit gebied 75% van de buizerd- en 90% van de haviknesten verstoord of doorschoten te zijn. De gebruikte middelen, zoals doorschieten van de horsten, vergiftiging en klemmen, naast regelrecht afschot, evenals de lokaties, steevast in de direkte omgeving van fazantvoederplaatsen en hoogzitten, wezen als snel in de richting van het jagersvolk.

De onvrede met deze toestanden, vond op 13 oktober 1985 zijn klimax. In het Duitse plaatsje Schalbruch verzamelden bijna 1000 sympathisanten, afkomstig uit Duitsland, België en Nederland, die deelnamen aan een grensoverschrijdende protestwandering. Vooraf gaven Eugen Tonnis en Robert Meuffels, namens Das Komitee gegen den Vogelmoord, mr. Mathieu Kerres en Har Pluymakers, namens de regionale afdeling Limburg van de Stichting Kritisch Faunabeheer, de twee verantwoordelijke organisaties, een uitgebreide toelichting op het gebeuren. Betreurd werd met name de afwezigheid van Kreisbestuurafgevaardigden uit Heinsberg, aan welke een petitie zou worden overhandigd. Daarentegen liet

minister Matthiesen van Landbouw en Visserij in de deelstaat Nordrhein-Westfalen in een persoonlijk schrijven weten alles in het werk te zullen stellen om de illegale roofvogelvervolging een halt toe te roepen.

De twee uur durende protestwandeling verliep zonder incidenten. Gedisciplineerd en in optocht togen de deelnemers door het grensgebied waar de vervolging in de afgelopen jaren onder andere

plaatsvond. Grote belangstelling ondervond ook de tentoonstelling, waar de organiserende verenigingen met uitgebreid documentatiemateriaal een nadere kijk op de vervolging gaven.

Willem Vergoossen

SKF jubileumjaarvergadering

Bas van den Toren

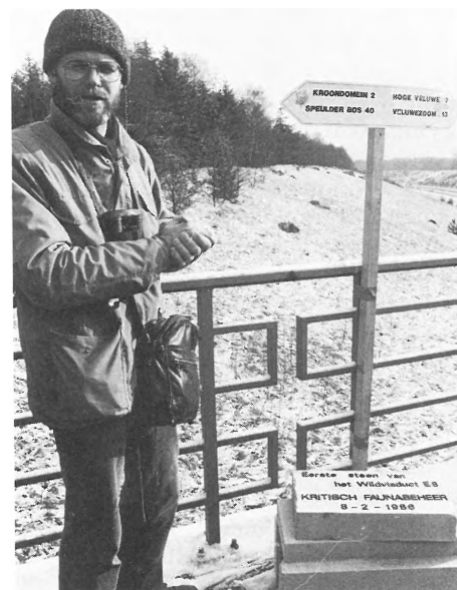
De weergoden waren ons op de dag van de vergadering, 8 februari 1986, goed gezind. Het was niet erg koud en, op een enkele sneeuwbuï na, zonnig. Vanaf het verzamelpunt, café-restaurant Carnegie in Arnhem, vertrok een vrolijk gestemd gezelschap SKF-ers met twee bussen voor een excursie over de Veluwe, begeleid door Harm van de Veen en Frans Duurmeijer.

De oprichting van het SKF-monument. Foto Jacques van der Neut

Het wildviadukt bij de Woeste Hoeve. Foto Jacques van der Neut

Legging van de eerste steen voor het derde wildviadukt (over de A1) door Harm van de Veen. Foto Fred Hess

Fazantenfokkerij

Als eerste brachten we een onaangekondigd bezoek aan een van de grootste fazantenfokkerijen van ons land, eigendom van de familie van der Valk (van de wegrestaurants) en gelegen even buiten Arnhem. De Arnhemse gemeentepolitie, kennelijk de ganzenactie nog indachtig, was met drie auto's present. Zeker bevreesd, dat de SKF-ers de fokkerij zouden vernielen. Niets daarvan, we plaatsden nabij de fazanterie een plastiek van kunstenaar Frans Bijvank als monument ter nagedachtenis aan de door jagers om zeep geholpen dieren. Na een toespraak van de voorzitter is een minuut stilte in acht genomen.

Derde wildviadukt

De gerustgestelde politie liet zich na deze ludieke actie de verdere dag niet meer zien. Ons gezelschap reed in de bussen over de N50, die momenteel wordt uitgebouwd tot autosnelweg. De inbreuk op het Veluwse landschap is overduidelijk en de twee wildviadukten (bij de Woeste Hoeve en Terlet) zijn slechts een technische compensatie voor het verlies aan natuur. Aan het wildviadukt de Woeste Hoeve, dat bijna klaar is, brachten we een bezoek. Na een tocht door de Veluwse bossen met uitleg over de diverse vormen van bosverjonging en de botsende belangen van houtteelt en natuurbeheer bereikten we de A1. Deze autoweg doorsnijdt de Veluwe van oost naar west en maakt uitwisseling tussen de populaties van edelheer of wild zwijn van de Noord naar

Bezoek aan de Schotse Hooglanders. Foto Jacques van der Neut

de Zuid Veluwe onmogelijk. In de jaren zestig, toen deze autoweg werd aangelegd, was de natuurbeschermingslobby nog niet zo sterk een wildviadukt als compensatie voor de verliezen te bedingen. De SKF ziet graag, dat in dit gemis alsnog voorzien wordt. Om dit te onderstrepen hebben we nabij Hoog-Buurlo, op de plaats waar dit viadukt moet komen een symbolische eerste steen gelegd. Voor het wild is deze plaats erg gunstig gelegen, maar ook de plaatselijke situatie maakt de aanleg van dit derde wildviadukt vrij eenvoudig. Hier loopt de A1 door een uitgegraven ravijn, dat diep en smal is, zodat er bij wijze van spreken alleen een dak boven opgelegd hoeft te worden. Door de aanleg van dit derde wildviadukt ontstaat voor het grofwild de mogelijkheid weer over de hele Veluwe te wisselen (wel nadat enkele binnenrasters zijn verwijderd). Een goede zaak lijkt ons.

Lunch

Na een rondrit over de Noord Veluwe,

waarbij we diverse probleemgebieden aandeden, zoals het dorp Uddel met zijn mestoverschotten en de daarmee gepaard gaande bodemvervuiling en bossterfte, ging het richting zweefvliegencentrum Terlet, waar in het bijbehorende restaurant de Thermiekbel de lunch is gebruikt. Hier hield SKF-voorzitter Wiep Jansen een toespraak over 10 jaar SKF. Na een kort overzicht van tien jaar actie en hard werken, bedankte hij speciaal vier nog altijd actieve SKF medewerkers van het eerste uur, te weten Rita Stockmann, Harm Niesen, Rie Boeve-Bant en Fred Hess, voor hun geweldige en belangeloze inzet voor de stichting. Als dank ontvingen ze elk een steendruk van een roofvogel.

Schotse hooglanders

's Middags stond een bezoek aan de Imbos op het programma. Hier wordt door Natuurmonumenten geëxperimenteerd met begrazing door Schotse hooglanders. De runderen begrazen het ruimschoots aanwezige (afgestorven) gras (pijpestootje, bochtige smele), waardoor de bodem plaatselijk verrijkt en verarmd wordt, en verrijking van flora en fauna optreedt. De runderen trokken zich niet veel van de SKF-ers aan en lieten zichzelf en hun werkzaamheden rustig bewonderen. Na de ontmoeting met het hooglandvee, toog het gezelschap richting bus om weer bijtijds op het station in Arnhem te belanden, waarmee een eind kwam aan deze gezellige en interessante jubileumjaarvergadering.

De meeste kinderen weten precies waarom ze tegen jagen zijn: **DIERENBEULEN**. Gelijk hebben ze. Maar jagers zeggen: „Jacht is nodig voor natuurbescherming of voor de bestrijding van schade”.

Als je ze zou geloven schieten ze op dieren omdat ze er zoveel van houden. Om ze uit te kunnen lachen moet je

Beter Weten

hallo

Wij horen graag wat je van deze pagina vindt, en over je belevenissen met in het wild levende dieren of jagers. Stuur je brief naar: Beter weten, Mozartstraat 7, 6815 CS Arnhem

Jacht

Ik vind het afschuwelijk dat ze dieren doden om hun vacht of om opgezet te worden. Volgens mij moeten ze het verbieden. Als ze dan nog op jacht gaan dan zullen ze een boete van f 100,- betalen. Ze schieten wel dieren dood. En Greenpeace is daar tegen en ze knallen de Rainbow Warrior op de bodem en de Fransen gaan op jacht naar bont, vlees, of opgezet te worden. Stom vreselijk stom.

Thomas Kupschus
12 jaar
Almelo

Dit vind ik van de jacht

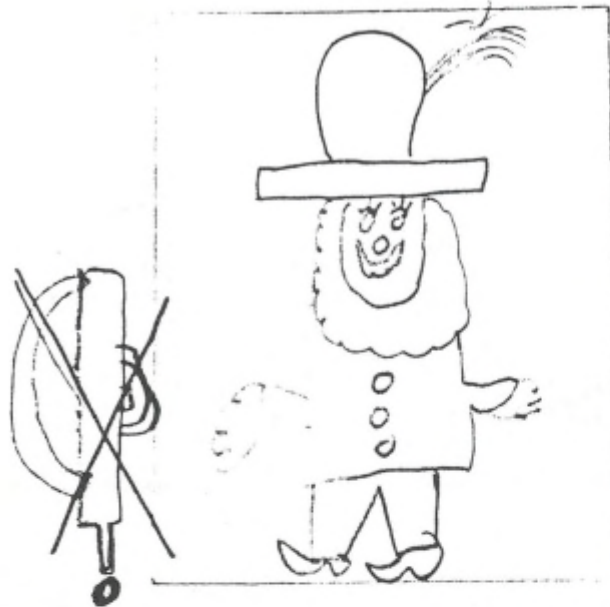
Niet mooi dat de mensen dieren dood maken. Dat ze zeehondjes doodslaan vind ik gemeen. Ik vind dat dieren recht hebben om te leven, net als de mensen. We moeten een beetje zuinig zijn op de natuur, dus ook op de natuur dus ook op de dieren. Vogels horen in de lucht.

Mario Noppers
10 jaar
Almelo

De winnaars van Argus kleurwedstrijd zijn:

- M. te Loo
 - Cindy van Lieshout
 - Sven Hubers
 - Natasja
 - Frank van Lieshout
 - Barry Schlee
 - Lydia van de Bunt
 - Marcel Fakkeldij
 - Danny
 - Bert
- Veel plezier met het SKF Wilde Ganzenbord.

Wat ik van de jacht vind

Ik vind het heel gemeen dat ze de dieren dood maken. Hun hebben net zo recht om te leven. Ze maken de mensen toch ook niet dood. We moeten toch ook een beetje zuinig zijn op de natuur. Ik vind dat ze er mee ophouden de dieren te doden.

Miranda Scholten
10 jaar
Almelo

tonny brongers
11 JAAR, ALMELO

de jager.

ahmet ünäl, 7 JAAR. ALMELO.

sofvoegel

geralt bakker
9 JAAR
vriezenveen

